

[Ministeren for Grønland.]

disse midler. Men forholdene kan gøre det nødvendigt.

Det vil måske forekomme nogen her i salen lidt ejendommeligt, at folketinget i en sag som denne ikke får forelagt et detaljeret forslag til en rationering, men af flere grunde finder jeg det hensigtsmæssigt, at loven gives som en bemyndigelse til landsrådet til selv at udforme de nærmere regler.

Dels er det Grønlands landsråd — som det også i sin tid var landsrådet, der ønskede den før 1954 gældende rationering ophævet — der har taget initiativet til løsning af alkoholproblemet i Grønland. Blandt andet er dette sket ved at nedsætte den ædruelighedskommission, som nu i et par år har arbejdet med disse uhyre vanskelige spørgsmål. Dels må man erkende, at de grønlandske politikere, der til daglig har disse problemer tæt inde på livet, vil have en særlig forståelse for nødvendigheden af at tage det usædvanlige skridt, som indførelse af rationering er, og en særlig forudsætning for at kunne vurdere, hvorledes befolkningen vil modtage disse indgreb.

Det gælder ethvert indgreb i den personlige frihed, at det vil blive følt som noget udefra kommende, som går imod éns interesser som noget, man ikke selv har haft indflydelse på. Dette gælder ikke mindst i Grønland, hvor man er meget vågen over for enhver handling, der kan tolkes som formynderskab. Man må derfor have lov til at antage, at den omstændighed, at landsrådet giver bestemmelserne om begrænsninger i forbruget, formentlig vil gøre det lettere for befolkningen at forstå bevægelsen til indgrebet.

Til slut skal jeg blot bemærke, at lovforslaget giver hjemmel til udfærdigelse af bestemmelser, som her i landet indeholdes i beværterloven, der ved kgl. anordning kan sættes i kraft i Grønland. Ved at medtage disse bestemmelser følger man en tradition siden 1955, hvor landsrådet vedtog de første bestemmelser om udskænkning og forhandling af spiritus i Grønland.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Endelig skal jeg herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov for Grønland om afgift af motor køretøjer*.

Som anført i bemærkningerne til lovforslaget anvendes landskassens midler til finansiering af en række opgaver, der er henlagt til Grønlands landsråd og de grønlandske kommunalbestyrelser, herunder først og fremmest opgaver inden for den sociale sektor. Herudover anvendes midlerne til dækning af udgifterne i forbindelse med landsrådets og kommunalbestyrelsernes administration.

I forbindelse med vedtagelsen af landskassens budget for 1969 har landsrådet udarbejdet et overslag over landskassens forventede indtægter og udgifter i årene 1969-71. Som det fremgår af den i bemærkningerne til lovforslaget indeholdte oversigt over landskassens anslåede indtægter og udgifter 1967-71, må det forventes, at landskassen i perioden 1969-71 vil få et samlet underskud på i alt 12,5 mill. kr., idet indtægterne i den pågældende periode anslås at ville beløbe sig til i alt 192,7 mill. kr., medens udgifterne anslås at ville beløbe sig til i alt 205,2 mill. kr. Gennemførelsen af et af landsrådet i den ordinære samling i 1968 behandlet forslag om indførelse af en rationering af spiritus m. v. i Grønland vil i givet fald yderligere forringe landskassens økonomiske situation, idet den overvejede rationeringsordning anslås at ville medføre en nedgang i de budgetterede afgiftsindtægter på 7 mill. kr. årligt.

Ud fra betragtninger om, at der med industrialisering og de stigende pengeindkomster i Grønland er opstået en mere ujævn fordeling af indkomsterne, har landsrådet drøftet mulighederne for gennem en beskatning efter evne at sikre finansieringen af de samtidig erkendte stadig mere påtrængende sociale behov.

Nærværende forslag om indførelse af

[Ministeren for Grønland.]

motorafgifter må ses som et første led heri. Samtidig har landsrådet fundet det rimeligt, at ejerne af motorkøretøjer gennem en sådan afgift kommer til at deltage i finansieringen af de stigende vejudgifter. På lidt længere sigt har landsrådet ønsket gennemført en indkomstbeskatning og har med henblik herpå anmodet ministeriet om at lade de hermed forbundne problemer undersøge.

Afgiften har tillige til formål at afdæmpe de senere års stærkt stigende import af motorkøretøjer til Grønland. Afgiften foreslås for en motorvogn fastsat til 2.000 kr. årligt og for en motorecykel til 500 kr. Arbejdsredskaber som traktorer, bulldozere, kraner o. lign. skal ifølge forslaget holdes uden for afgiftsordningen.

Afgiften på motorkøretøjer anslås at ville indbringe landskassen en merindtægt i perioden 1969-71 på i alt 6,7 mill. kr.

Idet jeg i øvrigt nærmere henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg herved tillade mig at anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1969-31. marts 1970.

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 2412).

Forhandlingen genoptoges.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg føler ved denne lejlighed en særlig anledning til at takke for den venlige behandling, finanslovsforslaget fik fra ordførernes side i går. Der fremkom jo både livlige og interessante bemærkninger, og der blev vel skudt på regeringen, som der skal ved en sådan finanslovdebat, men heldigvis, så vidt jeg i hvert fald kunne mærke på min egen krop, med forholdsvis løst krudt.

Jeg forstod på ordførerne, at der ikke var nogen, der havde bemærkninger at gøre til selve omlægningen af finanslovsforslaget, og må vel dermed betragte det som givet, at vi her er styret ind på en vej, som man gerne ser betrådt: at ministerieparagrafferne inde-

holder alle det pågældende ministeriums udgifter, hvad enten de er af driftsmæssig karakter eller af anlægsmæssig karakter, eller det er udlånsudgifter, ligesom jeg også forstod, at der var almindelig tilslutning til, at vi forsøger at få 4 års budgetoverslag i stedet for 3-årige budgetoverslag.

Jeg vil gerne først gøre nogle bemærkninger til regeringspartiordførerne, måske fordi man skal tage det søde først, og der var faktisk mange betragtninger dér, der lød som sød musik i mine ører, ikke blot fordi det var en tilslutning til den almindelige økonomiske politik, regeringen fører, men også fordi jeg synes, der her kom megen inspiration for regeringen.

Jeg vil gerne specielt takke hr. Damsgaard, som burde have en pris for forslaget til navneforandring for dette hæslige udtryk, vi jo er begyndt at arbejde med, primær- og sekundærkommuner. Det er jo helt oplagt, at de færreste af vore medborgere rigtig kan begribe, hvad vi mener med primær- og sekundærkommuner, når vi taler om det, og derfor ville jeg også synes, det absolut var en overvejelse værd i vor lovgivning at afløse disse to ord med udtrykkene lokalkommuner og amtskommuner.

Fru Grethe Philip efterlyste en indholdsfortegnelse til lovforslagets anmærkninger, og det skal jeg love kommer næste år.

Fru Grethe Philip var også inde på spørgsmålet om statens køb eller leje af faste ejendomme, og jeg forstod på fru Grethe Philip, at hun i og for sig efterlyste nogle faste regler. Der har ikke været faste regler og er ikke faste regler for, hvordan staten skal bære sig ad med hensyn til køb eller leje af arealer. Hvis man vil have faste regler, kan man naturligvis få det, men man skal blot overveje, om staten altid derved vil kunne udnytte en opstået situation på den mest hensigtsmæssige måde. Det er vist almindelig bekendt, at staten, hvis den optræder direkte som køber, ofte vil komme ud for priser, der ligger noget højere end dem, der udbydes til fra anden side. Jeg mener f. eks., at staten skal have en chance for at udnytte de muligheder, der kan være, ved at sælgerne selv annoncerer deres ejendomme til salg, ved at modtage tilbud og underhåndsefterretninger fra ejendomsmedglere, der har ejendomme til salg. Det har man gjort i adskillige tilfælde, hvor man på

[Finansministeren.]

denne måde er kommet ind som køber i konkurrence med private købere, og jeg mener, at selv store køb har været praktiseret uden avertering. Jeg tænker f. eks. her på, da man for nogle år siden købte det store Sct. Annæ Palæ her i byen. Købet fandt jo sted, fordi man underhånden blev bekendt med, at denne store ejendom var til salg.

Fru Grethe Philip gjorde nogle bemærkninger om forsvarets udflytning fra det københavnske område. Her vil jeg gerne sige, at i forbindelse med afhændelse af sådanne arealer er det praksis at undersøge, om der måtte foreligge behov for disse ejendommens benyttelse til andre statslige eller kommunale formål. Er dette ikke tilfældet, vil der, når særlige forhold ikke gør sig gældende, ske et offentligt udbud af ejendommene til salg. Visse af forsvarets arealer i København er imidlertid omfattet af samejeoverenskomsten mellem staten og Københavns kommune, og de pågældende arealer skal efter en frigørelse overgå til dette sameje. Af samejeoverenskomsten fremgår tillige, at staten gennem samejets bestyrelse eller direkte med de pågældende statslige og kommunale myndigheder vil forhandle om den fremtidige anvendelse af statsarealer i Københavns kommune, der ikke forsat kan påregnes anvendt til statsformål.

Denne fremgangsmåde vil blive fulgt ved de omfattende arealafståelser, forsvaret står over for i forbindelse med udflytningen af militære anlæg fra det københavnske område. Det er derfor formålstjenligt, at der er nedsat et særligt udvalg, i hvilket bl. a. Københavns kommune, finansministeriet, boligministeriet og forsvarsministeriet er repræsenteret, til at behandle disse problemer. Der skulle herved være skabt sikkerhed for, at der vil kunne træffes dispositioner, der er hensigtsmæssige for de pågældende arealers fremtidige anvendelse. Såfremt arealerne herefter ikke vil kunne finde anvendelse til offentlige formål, vil de i overensstemmelse med den almindelige fremgangsmåde blive søgt afhændet ved offentligt udbud.

Inden for en overskuelig periode er der planlagt en frigivelse af en væsentlig del af forsvarets arealer i København. Man vil

herved kunne tilgodese en samfundsmæssig bedre udnyttelse af meget kostbare, centralt placerede arealer, hvortil kommer, at forsvaret vil kunne opnå rationaliseringsmæssige fordele ved, at de fornødne erstatningsanlæg kan tilpasses den nuværende og den fremtidige militære struktur. Denne omfattende udflytning af de militære anlæg fra København vil naturligvis være tidkrævende og må derfor forudses at forløbe over en længere periode, men det er planen, at væsentlige dele af udflytningen skal være gennemført i begyndelsen af 1970'erne. Førstedelen af planen omfatter en frigivelse af Ny Tøjhusområdet på Amager Boulevard og Bådsmandsstrædes kaserne, der bl. a. anvendes af hærens materielkommando, hvis centralledelse m. v. vil blive flyttet til Hjørring. Der sigtes samtidig mod en frigivelse af den del af Ryvangsområdet, der benyttes af hærens materielkommando og forsvarets ABC-skole, samt af ammunitionarsenalets område på Refshalevej. De nævnte områder udgør arealer på i alt ca. 44 ha.

Det vil nødvendigvis være en forudsætning for gennemførelsen af en sådan udflytning, at forsvarsministeriet erhverver og kan erhverve de fornødne erstatningsarealer og foretage de nødvendige nyanlæg andetsteds, forinden de pågældende arealer afgives. Men det er ikke meningen, vil jeg gerne sige til fru Grethe Philip, at forsvaret skal have det samlede provenu ved arealafhændelserne, men kun, hvad der er nødvendigt til erstatningsbyggeriet. Det er og har ikke været hensigten, at der skal fastlægges en særlig bevillingsprocedure i forbindelse med udflytningen. Forsvarsministeriet vil på sædvanlig måde søge bevillinger i finansudvalget til erstatningsbyggeriet, men det er påkrævet, at forsvaret til gengæld for frigivelsen af disse områder får ekstraordinære bevillinger ud over de fastlagte budgetteringsrammer af de indtægter, der fremkommer ved salget af arealerne.

Jeg har lyttet med stor interesse til hr. Poul Dams indlæg. Jeg fulgte med opmærksomhed hans filosofiske, jeg kan næsten sige kjerkegaardske betragtninger om usikkerheden ved budgetskøn, i særdeleshed ved dette budgetskøn. Det er klart, at budgettet, som forelægges i november 1968 og naturligvis er udarbejdet i månederne forinden

[Finansministeren.]

november, og som skal omfatte året fra 1. april 1969 til 31. marts 1970; er belastet med megen usikkerhed, og jeg må desværre sige til hr. Poul Dam, at vi har ikke i finansministeriet nogen sandsiger eller nogen krystalkigger, som vi kan stille til rådighed for ham og hans parti, og som vi selv kan anvende, men vi skal efter grundlovens bud foretage et skøn. Det kan så være usikkert eller sikkert, men det er nu engang påkrævet, også for at finansudvalget kan komme i gang med en gennemgang af det kommende års indtægter og udgifter, at vi forelægger dette skøn og gør det efter vor bedste overbevisning og med støtte i den økonomiske sagkundskab, som statens styrelse råder over, og det specialkendskab, som de enkelte styrelser inden for deres område har til rådighed.

Nu er det jo således, at finansudvalget derefter går i gang med sit arbejde, og ved finanslovsforslagets tredje behandling kan vi måske vide lidt mere om den fremtidige udvikling og om de prognoser, der ligger til grund for et budgetskøn; og derfor ved ændringsforslag ved tredje behandling tage hensyn til denne viden. Dette gælder jo i høj grad usikkerheden om indkomsterne i år, fordi, som hr. Poul Dam sagde, en del af dette finansårs indkomstskatter skal indhentes på 1968-indkomstgrundlaget og en del af dem skal indhentes på grundlag af 1970-indkomster. Især er det naturligvis meget vanskeligt at skønne om, hvordan indkomsterne vil fordele sig i 1970. Men budgettallet for indkomsterne må også vurderes ud fra synspunktet, at det er det, staten skal bruge for at klare sine udgifter, og derfor må bl. a. den udskrivningslov vedrørende kalenderåret 1970, som først forelægges til foråret, tage hensyn også til det udgiftsskøn, som foreligger; for at vi kan få dækning for statens udgifter.

Det samme gælder for så vidt reserverne og reservernes opbygning. Når vi har tilladt os at reducere reservebeløbene i år i forhold til i fjor, skyldes det jo bl. a. den prisstabilitet, som flere ordførere var så venlige at omtale, og som gør, at vi ikke behøver at regne med et januarpristal, som udløser en dyrtidsportion, men kun med et julipristal, der som bekendt på finansårsbasis kun udløser i vægt en halv

dyrtidsportion, altså ca. 200 mill. kr., mens en januardyrtidsportion ville have været på 400 mill. kr. I det finansår, som vi er i, fik vi to januardyrtidsportioner og én juli-dyrtidsportion. Vi mener, at dette forhold kan berettige os til at nedsætte reserverne, men jeg er naturligvis rede til at forhandle dette spørgsmål i finansudvalget.

Hr. Sigsgaard mente, at vi var ret så småborgerlige i vor budgettering, og vi tænkte for meget på at gøre plads for det private forbrug. Nu har jeg ikke indtryk af, at det sådan er den enstemmige kritik af regeringen, at vi er for large over for det private forbrug. Når jeg lyttede til det ledende oppositionspartis ordfører, havde jeg nærmest indtryk af, at vi havde været for småtskærne over for det private forbrug, og derfor må jeg overlade hr. Lysholt Hansen og hr. Sigsgaard diskussionen om, hvem der er mest småborgerlig, eller om man overhovedet skal være småborgerlig. Men jeg mener nu nok, at en vis småborgerlighed kan gøre sig i en situation, hvor statens udgifter er kommet op på 40 pct. af nationalindkomsten, og ville derfor i og for sig principielt være mere enig med hr. Lysholt Hansen end med hr. Sigsgaard og mene, at vi også skal tilrettelægge fremtiden således, at borgerne selv kommer til at kunne vælge, hvad de vil bruge bare nogen del af deres indkomststigninger til.

Spørgsmålet om undervisningsbudgettet og specielt skolebudgettet, budgettet for folkeskolen, berøres af hr. Sigsgaard, der udtalte frygt for, at der ikke inden for skolens budgetter skulle være noget tilovers til standardforbedringer. Jeg må i den henseende henvise til budgetoverslagspublikationen side 168, hvor man har en elevprognose, der ikke svarer til de tal, som hr. Sigsgaard oplyste i går. Efter denne prognose skulle der være en stigning fra 1969-70 til 1972-73 fra 668.000 elever til 699.000 elever, dvs. 31.000 elever eller 4,6 pct. Heraf vedrører 25.000 det obligatoriske 7-årige skoleforløb, og der er ved undervisningsministeriets prognose, der har ligget til grund for budgetoverslagene, forudsat forholdsvis kraftige stigninger i overgangen til 9. og navnlig 10. klasser.

Heroverfor står de samlede bruttoudgifter på statens konti på undervisningsmini-

[Finansministeren.]

steriets budget for folkeskolen, der viser en stigning fra 1.539 mill. kr. til 1.681 mill. kr. i faste priser, det vil sige med 158 mill. kr. eller 9 $\frac{1}{4}$ pct. Trækker man de 4,6 pct. fra, skulle der altså være op mod 5 pct. til standardforbedringer, men jeg vil gerne føje til, at langt den største del af standardforbedringerne jo, således som skoleloven er opbygget, skal afholdes af kommunerne. Hvis man ved standardforbedringer f. eks. forstår et bedre skolebyggeri, flere specialklassers indretning, anvendelse af audiovisuelle undervisningsmetoder osv., så er dette kommunale udgifter.

Hr. Sigsgaard var også inde på budgetteringen af bidraget til udviklingslandene. Her kan jeg oplyse, at budgetteringen er sket inden for rammerne af den af folketinget vedtagne bistandsplan. Denne plan forudsætter, at samtlige statslige og private bistandsydelse frem til 1972 bringes op på det af folketinget vedtagne niveau, 1 pct. af nettonationalindkomsten, og dette er som sagt forudsat her i planlægningen. Skal det ændres, må det kræve en ny folketingsbeslutning herom.

Hr. Sigsgaard gjorde nogle betragtninger også om budgetoverslaget vedrørende åndssvageforsorgen. Her må jeg henvise til, at der for åndssvageforsorgen som for det øvrige sociale område er regnet med en ganske betragtelig stigningstakt. Fra 1969-70 til 1972-73 er stigningstakten for åndssvageforsorgen godt 20 pct., medens stigningen i de samlede nettoudgifter, når man holder reservene udenfor, er knap 12 pct. De stærkeste angreb på regeringen kom vel fra hr. Lysholt Hansen. Han gav os ganske vist en besked en julerose for prisstabiliseringen, og den takker jeg for. Jeg er kun ked af, at den ikke også havde fundet udtryk i den skriftligt udleverede tale, men kun kom frem her i salen; det var jo rart i hvert fald, at den kom. Men denne rose var som alle roser udstyret med en række torne. Det var således, at på visse steder i hr. Lysholt Hansens tale hørte man det bekymrede hjertes banken. Man kunne ligefrem høre, hvor han var bekymret for, om nu den lavere rente kunne holde. Det var jo ikke sådan, at han i og for sig så hen til, at den ikke kunne holde. Jeg forstod hans indlæg således, at nu skulle alle

kræfter sættes ind på, at den kunne holde. Jeg kan sige til ham, at økonomiministeren vil give en redegørelse her til formiddag for Nationalbankens obligationspolitik, og jeg håber, at den kan give ham lidt ro i sindet op til julen.

Jeg har jo kendt hr. Lysholt Hansen i mange år — jeg tror, vi vandrede ind i denne sal side om side. Jeg har vel aldrig kendt ham som nogen humorist, men altid vidst, at han var en ironiker. Jeg kan huske, at Victor Kuhr i sin tid definerede humor som den bag spøgen skjulte alvor, men ironi som den bag alvorens skjulte spøg. Når man hørte hr. Lysholt Hansen i går, var man klar over, at det blev ført frem med megen alvor, men at der dog var et glimt af spøg bagved, som der altid er hos det ærede medlem, der jo er meget venlig og mere spøgefuld, end hans alvorlige mine giver udtryk for, og det er da godt, det er sådan. Jeg glæder mig til at få lejlighed til den 16. januar at komme i investeringsudvalget og drøfte de problemer, hr. Lysholt Hansen omtalte.

Jeg vil gerne sige til hr. Lysholt Hansen, at jeg er forfærdelig ked af det aktstykke, der blev fremsendt vedrørende en ekstra tipsdag til den olympiske komité. Ansøgningen fremkom fra den olympiske komité den 20. september, og i oktober tog vi en opringning til den olympiske komité om, hvor meget man nu skønnede underskuddet ville være, og der blev sagt, at skønnet gik ud på 200.000 kr. Den 2. december modtog vi det foreløbige regnskab, som jo viste 29.000 kr. i underskud, og samme dag blev aktstykket trukket tilbage. Men det er naturligvis uheldigt, at dette har fundet sted. Det er uheldigt, at man ikke fra den olympiske komités side øjeblikkelig, da man fik kendskab til, at underskuddet ikke blev 200.000 kr., men kun omkring de 30.000 kr., gav skattedepartementet underretning herom, og det beklager jeg. Det gør naturligvis, at man må være forbeholden næste gang, man skal tænke på en ekstraordinær tipsdag til dette formål.

Når der var denne forskel mellem skønnet og de mere koncise regnskabstal, man nåede frem til, skyldtes det for det første, at den mexikanske ledelse havde betalt 14 dages ophold for idrætsgæsterne i Mexiko; hvilket man ikke regnede med eller havde kendskab

[Finansministeren.]

til, da man skønnede de 200.000 kr. For det andet skyldtes det, at SAS havde ydet en ekstra rabat på 20.000 kr., da den endelige afregning kom, og for det tredje, at den tabte arbejdsfortjeneste, som man skulle dække idrætsmændene for, viste sig at blive 40.000 kr. lavere, end man havde skønnet en måned forinden. Dette er altså forklaringen, men det giver ingen undskyldning for, at man ikke øjeblikkelig underrettede skatte-departementet herom, således at aktstykket ikke var blevet fremsendt til finansudvalget.

Hr. Lysholt Hansen var inde på en række økonomisk-politiske problemer, ikke mindst betalingsbalancen og andre af de problemer, som optager ham meget. Jeg tror, man kan sige, at der er ingen grund til at tro, at betalingsbalance og handelsbalance skulle have stillet sig bedre, såfremt man havde fulgt de socialdemokratiske råd, vi fik i sommer og i eftersommeren, nemlig at lette efterspørgselspresset herhjemme. Den forringelse af bytteforholdet, der fandt sted ved devalueringen, og som har medført, at vi i dette år har haft en 6 pct.s stigning i importpriserne, men ingen stigning i eksportpriserne, har naturligvis gjort, at handelsbalancen har været vanskelig at rette op.

Det har været regeringens økonomisk-politiske bestræbelse gennem en dæmpning af efterspørgselspresset og en fast prispolitik — vel nok fuldt ud lige så fast, som nogen socialdemokratisk regering ville have kunnet gennemføre — at retardere, at udskyde, på vort hjemmemarked de prismæssige virkninger af inflationen for derigennem fuldt ud at kunne udnytte kronenedskæringens fordele, nemlig muligheden for i højere grad at kunne afsætte vore eksportprodukter. Det har været denne bestræbelse, der har været ledende for regeringen, og den har også ført til en smuk fremgang i vor industrieksport, nemlig en fremgang på omkring 20 pct., vel mere end vi havde forventet ved årets begyndelse. At landbrugseksporten ikke har kunnet følge med, er jo almindelig bekendt. Importtakten har imidlertid været stigende, ikke mindst i tredje kvartal, men ser man på vareindførsels ingredienser, viser det sig, at det er en stigning i maskinimporten, der i høj grad påvirker disse tal. Maskinimporten ligger i tredje kvartal 18 pct. over importen i fjor, og dette er efter

min opfattelse udtryk for, at investeringerne igen begynder at stige. Dette blev jo også bekræftet ved den prognose, som Danmarks Statistik ved kvartalsskiftet, ved indledningen til oktober kvartal, offentliggjorde, det såkaldte konjunkturbarometer. Heri forventedes stigende investeringer og stigende beskæftigelse. Jeg tror også, at de skøn, vi har nu for tredje kvartal, viser, at erhvervsbyggeriets igangsætningstal, som jo var svært handicappet i begyndelsen af året, igen er stigende. Dette er naturligvis et udslag af den stigende industrieksport, der kræver nye investeringer. Men det er også et udtryk for, at investeringer er blevet mulige i højere grad end tidligere gennem den ophævelse af obligationsrationeringen, som har fundet sted.

Jeg er stadig af den opfattelse, at som samlet resultat for 1968 opnås der en forbedring af betalingsbalancen, og jeg er overbevist om, at hvis regeringen ikke havde gjort stop, ville forrige og forrige og forrige års stigende underskud på betalingsbalancen være fortsat i året 1968, således at denne bløde opbremsning, som hr. Damsgaard omtalte, efter vor opfattelse var en nødvendighed. Vi ser netop i disse uger og måneder, hvordan det går i lande, som ikke har villet foretage denne opbremsning, og som samtidig har fået et stigende pris- og omkostningsniveau, og hvilken uro det skaber i de internationale valutaforhold.

Hr. Lysholt Hansen var inde på problemet om personaletallet. Jeg nævnte i min fremsættelsestale, at stigningen i forslaget i år på 6.500 personer vedrører en periode på 1½ år, medens stigningen i fjor, det tal, som hr. Lysholt Hansen angav i går, 5.000, kun vedrørte ét år. Skulle man henføre det til årsbasis, svarer de 6.500 altså til 4.000. Hvis man, omvendt vil sammenligne de 6.500 med tallet i fjor for 1½ år, så var tallet fra i fjor for 1½ år 9.577.

Hr. Lysholt Hansen stillede mig det spørgsmål, om der var en trussel i min omtale af, at vi hen i 1969 skulle have en ny udskrivningslov, som skulle træde i kraft med virkning for den sidste del af 1969-70. Jeg vil gerne sige til ham, at heri lå ingen trussel. Hvis der lå noget i det, var det måske ønsket om at tænde et lille bitte håb om, at man også med hensyn til skat kunne komme længere ned, men

[Finansministeren.]

ikke noget løfte herom. Men i hvert fald var det en oplysning, som jeg mente det var min pligt at gøre opmærksom på i forbindelse med det indtægtsskøn, som vi har stillet op, og i forbindelse med, at vi denne gang står over for det ganske ekstraordinære, at den almindelige udskrivningslov, som nu er fremsat, kun vedrører et halvt skatteår. Man måtte jo så naturligt sige: ja men hvad så med den anden del af skatteåret? Denne oplysning håber jeg ikke jeg skal få utak for.

I øvrigt takker jeg det ærede medlem hr. Lysholt Hansen for den måde, hvorpå han har taget disse økonomisk-politiske problemer, og for den fyldige redegørelse, han gav i sin tale i går for socialdemokratiets økonomiske politik. Vi forstod jo alle, at alt ville have været meget bedre, om man havde fulgt socialdemokratiets økonomiske politik. Nogle af os har en tvivl, men det kan måske rettes op. Tvivlen skyldes måske alene, at ikke alle oplysninger om socialdemokratiets politik var så fyldige, som vi kunne have ønsket det. Men det kommer jo nok senere.

Og må jeg så sige vedrørende finanslovsforslaget, at jeg glæder mig til sammen med finansudvalget at kunne indlede et samarbejde om finanslovsforslaget for 1969, og at vi forhåbentlig når frem til et budget, som vi kan vedtage enstemmigt, eller enstemmigt på nær en enkelt paragraf, som der jo er tradition for ikke kan vedtages enstemmigt i det høje ting. Bliver det tilfældet, er det jo ikke så værst endda.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard). Jeg vil gerne allerførst takke hr. Johan Nielsen for de venlige bemærkninger, han i går fremførte over for regeringen, og jeg vil kvittere ved at sige, at vi har og fortsat vil have en usvækket interesse i de færøske problemer og en usvækket trang til at medvirke til på bedste måde at få disse problemer løst.

Jeg forstod på hr. Johan Nielsen, at Færøernes landsstyre skulle være skuffet over forhandlingerne med regeringen i begyndelsen af denne måned, og jeg vil derfor gerne gøre nogle få bemærkninger vedrørende denne forhandling. Jeg skal oplyse, at der allerede i forsommeren fandt for-

handlinger sted om landskassens likviditetsvanskeligheder og behovet for støtte til offentlige og private investeringer. Forhandlingerne resulterede i, at spørgsmålet om støtte til investeringerne måtte løses på grundlag af en samlet opgørelse over investeringsbehovet i de kommende år, og at statsministeriet ville søge statsgaranti for et lån til dækning af landskassens likviditetsbehov; så snart dette var opgjort af landsstyret. Denne opgørelse af likviditetsbehovet viste en nedgang i kassebeholdningen fra 1965 til nu på næsten 10 mill. kr., så beholdningen i øjeblikket kun er 3-4 mill. kr. Svingningerne i landskassens ind- og udbetalinger er meget store, og der er med en så lille kassebeholdning risiko for, at landskassen på et givet tidspunkt kan få vanskeligheder med at opfylde de krav, der stilles. For at sikre landsstyret handlefrihed synes det derfor nødvendigt at genoprette kassebeholdningen fra 1965. Efter de seneste forhandlinger har statsministeriet søgt bevillingsmyndighederne om statsgaranti for et banklån, der indbringer et nettoprovenu på 10 mill. kr., og sagen er for tiden til behandling i finansudvalget.

Samtidig med ansøgningen om statsgaranti for et lån til dækning af likviditetsbehovet for landsstyret har landsstyret anmodet om statsgaranti for et lån på yderligere 10 mill. kr. til retablering af forskellige fonds, herunder fonden til fiskerifådens fornyelse. Midlerne i disse fonds er hovedsagelig beregnet til forskellige investeringsopgaver, og en stillingtagen til en eventuel statsstøtte hertil må afvente den tidligere nævnte opgørelse over investeringsbehovet. Jeg kan i øvrigt i den forbindelse oplyse, at landsstyret har forhandlinger med Kommunekreditforeningen om et lån på 3 mill. kr. til Færøernes studenterkole.

Hr. Johan Nielsen nævner specielt støtten til investering i fiskeriet, og jeg vil gerne her pege på, at der allerede fra rigsmyndighedernes side i væsentligt omfang ydes støtte hertil, især gennem garantierne for Færøernes Realkreditinstituts obligationer og Fiskeribankens udlån. Hertil kommer Nationalbankens genkøbsordning for realkreditinstituttets obligationslån, der medfører, at lånene får en effektiv rente på 6 pct. Skulle det færøske samfund blive truet af

[Statsministeren.]

en alvorlig økonomisk krise som følge af fiskeriets vanskeligheder, kan man naturligvis påregne regeringens støtte til imødegåelse af en sådan krise.

Det falder mig i øvrigt naturligt i forbindelse med disse betragtninger at understrege, at der altid uanset landsstyrets sammensætning har været et godt samarbejds-klima mellem danske og færøske myndigheder, og det har glædet mig at se det gode forhold bevaret under det nye landsstyre. Det giver, synes jeg, løfter om, at vi i et positivt samarbejde kan finde frem til løsninger på såvel de omtalte som andre dansk-færøske problemer.

Jeg vil dernæst, foranlediget af et spørgsmål, der blev rettet af hr. Sigsgaard til udenrigsministeren, oplyse, at den redegørelse om UNCTAD, hr. Sigsgaard efterlyste, er blevet fastsat til begyndelsen af det nye år, idet det har været vanskeligt at indpasse debatten i dagsordenen i december. Den kommer som sagt i begyndelsen af det nye år.

Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger til hr. Lysholt Hansen. For det første mente hr. Lysholt Hansen at kunne finde grundlag for usikkerhed i, at landbrugsministeren i august havde oplyst, at der var en restbeholdning i landbrugets dispositionsfond, som var mindre end det beløb, jeg opgav som eksisterende i begyndelsen af september. Jeg er da glad for at kunne give en forklaring på dette, som vil fratage hr. Lysholt Hansen den usikkerhed. Se, når jeg den 3. september oplyste, at der var ca. 9 mill. kr. til rest i dispositionsfonden, medens landbrugsministeren i en skrivelse af 5. december til finansudvalget har angivet restbeløbet pr. 27. august til godt og vel 7,2 mill. kr., er forklaringen den enkle, at forskellen mellem de to beløb beror på, at der mellem den 27. august og 3. september til fonden er tilbagebetalt ca. 1,7 mill. kr. fra den afsluttede eksportpropaganda for mejeriprodukter i finansåret 1967-68 og tilbageført 271.000 kr. fra tilskud til containertransport. Der er altså en ganske naturlig forklaring på dette.

Jeg vil tilføje, at jeg jo oplyste, at der af de 9 mill. kr. var disponeret over ca. 7 mill. kr. Deri ligger, at dette beløb var afsat til videreførelse af kvantumsrabatordningen for mejeriprodukter i resten af finansåret,

og det er derfor rigtigt, som landbrugsministeren har skrevet til finansudvalget, at der ikke er disponeret endeligt over dette beløb. Det er afsat til dette bestemte formål, og det er jo indlysende, at man ikke pludselig kan afbryde en sådan ordning.

Dernæst kom hr. Lysholt Hansen med nogle betragtninger, som — det kan vi vist blive enige om — var mere politisk end egentlig budgetmæssigt eller økonomisk betoned.

For det første stillede hr. Lysholt Hansen det spørgsmål, om det nu var rigtigt, som jeg forstod Politiken skulle have udlagt det, at når regeringen havde fremsat lovforslagene i et hurtigere tempo, end sædvanligt er, og der derfor var kommet betydelig flere lovforslag frem inden jul, end der plejer, skulle dette være et udtryk for, at vi ville have gjort rent bord for at kunne ruste os til at gribe ind i overenskomst-situationen til foråret. Nu er jeg klar over, at det ærede medlem ikke stiller spørgsmålet for selv at få svar, for han kender det svar, vi for længst har givet, nemlig at vi regner med, at parterne selv ordner den overenskomst. Men jeg vil gerne sige to ting herom:

Baggrunden for, at vi har gjort det, er hensynet til dette ting. Jeg tror, det ærede medlem og jeg sammen med de fleste andre i folketinget i fællesskab har beklaget os over, at der efterhånden var oparbejdet en praksis, hvorefter lovforslagene kom frem meget sent. Selv efter aftalen om, at man så vidt muligt ikke skulle fremsætte lovforslag efter 15. marts, var der en tilbøjelighed til, at der kom temmelig mange lovforslag i den sidste ende af perioden op til 15. marts, og dette gav ofte anledning til et forceret pres i folketinget, som man ikke altid fandt lige tilfredsstillende. Motivet har altså først og fremmest været, at vi ønskede at undgå et tilsvarende pres på arbejdet i folketinget i den sidste ende af folketingssamlingen. Men i øvrigt må jeg trøste hr. Lysholt Hansen med, at der såmænd kommer lovforslag også efter jul, og jeg vil uanset bemærkningen om overenskomsterne sige, at der såmænd også nok kommer et par lovforslag efter den 15. marts — ellers skulle jeg kende både regeringen og situationen, som den kan udvikle sig, dårligt. Jeg tror, begge parter skal indstille sig på det.

[Statsministeren.]

Men en anden ting er, at vi i regeringen har haft og fortsat har den opfattelse vedrørende overenskomstforhandlingerne, at det er parterne på arbejdsmarkedet, der selv har ansvaret for at tilvejebringe en ny overenskomst, og at man ved denne overenskomst bør tage hensyn til vigtige samfundsmæssige økonomiske interesser, ikke mindst til konkurrenceforholdene over for udlandet og derigennem til beskæftigelsen. Denne respekt for parternes frie forhandlingsret kan imidlertid ikke udelukke regeringen fra at føreholde parterne det ansvar, de har, og pege på de risici, de må tage hensyn til. Det har jo heller ikke været sådan under tidligere regeringer, at man har undladt at gøre det. Ved en række lejligheder, således forud for overenskomstforhandlingerne i 1967, gjorde den daværende statsminister, hr. J. O. Krag, det samme, idet han gav udtryk for en indkomstpolitisk vurdering — og har hr. J. O. Krag og jeg nogen sinde været uenige, har det i hvert fald aldrig været, fordi jeg syntes, hr. J. O. Krag gik for tæt på med vurderingerne. Derfor kan der ikke være nogen uoverensstemmelse os imellem om, at der er et behov for en sådan vurdering.

Jeg har ikke, som det også blev fremført af hr. Lysholt Hansen, søgt at påvirke overenskomstforhandlingerne gennem et ensidigt angreb på dyrtidsreguleringen. Nu forstår vi jo alle sammen godt, hvorfor hr. Lysholt Hansen vil udlægge det sådan, som han gjorde i går; men én ting burde han have gjort: han burde have sat sig ind i, i hvilken situation udtalelsen faldt, og dernæst, hvad det var, der blev sagt. Havde han gjort det, ville han ikke have gentaget sit angreb heroppe fra talerstolen i går. Situationen var den, at jeg var gæst ved FTFs kongres, og at der her i formandsberetningen blev fremført betragtninger om regeringens holdning til dyrtidsreguleringen i foråret. Det ærede medlem vil være enig med mig i, at det er almindelig høflighed, når man som minister er gæst hos en sådan

organisation, at man svarer på den slags ting. Det var altså årsagen.

Dernæst vil jeg gerne gentage herfra, at tvært imod at rette et ensidigt angreb på dyrtidsreguleringen har jeg peget på, at dyrtidsreguleringen rummer en række fordele ikke alene for lønmodtagerne, og at man derfor ikke kan fjerne denne pristalsregulering med et pennestrøg. Men jeg pegede samtidig på — og det tror jeg alligevel ikke man skal afvise ganske uden videre — at dyrtidsreguleringen i visse situationer kan have uheldige virkninger; selv de bedste ting er jo ofte forbundet med mere eller mindre skadelige bivirkninger. Det er min opfattelse, at den tidligere regerings forslag i forbindelse med devalueringen om bortfald af en dyrtidsportion og LOs tilslutning til dette forslag var et udtryk for, at man anerkendte, at der gives situationer, hvor den automatiske dyrtidsregulering kan have en uheldig virkning. Man stod dengang i en af de situationer, hvor den automatiske dyrtidsregulering både efter socialdemokratiets og LOs opfattelse kunne bringe den økonomiske balance og vor internationale konkurrenceevne i fare.

Se, hvis nu dette erkendes af begge parter på arbejdsmarkedet, må det være berettiget at pege på, at der er en samfundsmæssig og beskæftigelsesmæssig interesse i at søge disse uheldige bivirkninger fjernet. Kan det ske på en måde, så lønmodtagernes berettigede interesser i en sikring af deres realindkomst tilgodeses, må dette være i alle parter og ikke mindst lønmodtagernes interesse. Jeg har ikke givet nogen anvisning på, hvordan det skal ske. Havde jeg gjort det, ville jeg netop direkte have blandet mig i forhandlingerne, for det er jo herom, forhandlingerne skal føres. Når forhandlingerne er ført, er det naturligvis lønmodtagerne og deres organisationer, der må tage stilling til, om de føler deres interesser sikret; men der er en samfundsmæssig og en beskæftigelsesmæssig interesse i, at der gøres et forsøg, og det er det, jeg har ønsket at understrege.

Endvidere gjorde jeg opmærksom på det

[Statsministeren.]

forhold, at der er en sammenhæng mellem lønregulering på det private arbejdsmarked og tjenestemændenes lønregulering, som gør det nødvendigt at optage forhandlinger med tjenestemændene om en tilpasning, hvis der sker væsentlige ændringer i reguleringssystemet på det private arbejdsmarked. Det er helt selvfølgeligt, at der må optages forhandlinger, hvis væsentlige forudsætninger for reguleringssystemet ændres.

Så var der selvfølgelig også en af hr. Lysholt Hansens morsomme bemærkninger, som jeg også har set andre muntre sig med, nemlig at når jeg havde sagt dette, måtte det jo være, fordi jeg ikke selv troede på den prisstabiliserende politik, som regeringen forsøger at føre. En sådan bemærkning kan måske være morsom en enkelt gang, men den er det sjældent ved gentagelse. Jeg pegede som sagt på, at dyrtidsreguleringen kunne have uheldige virkninger i visse situationer, og at alle kredse måtte have interesse i, hvis det var muligt, at få uheldige bivirkninger fjernet. Enhver og ikke mindst den tidligere regering ved, at sådanne situationer pludselig kan opstå, og så kan det da kun være en fordel, hvis man er rustet til at møde dem. Og helt oprigtig talt: alle, ikke mindst hr. Lysholt Hansen, ved, at skal der føres forhandlinger om noget sådant, skal disse forhandlinger føres, når der er prisstabilitet. Ellers kan de ikke føres. Så enkelt er det. Det er måske en af de væsentlige forklaringer på, at den tidligere regering aldrig fik ført dem.

Hr. Poul Dam sagde til mig, noget kritisk, om den tale, jeg holdt for presselagens medlemmer forleden aften, at det var, som om jeg ville lade produktiviteten bestemme udviklingen. Det mente hr. Poul Dam ikke var rimeligt over for så store investeringsopgaver, for, sagde det ærede medlem, produktiviteten afhænger jo af en række tilfældige beslutninger i erhvervslivet. Ja, det gør den; den afhænger også af en række mere eller mindre tilfældige beslutninger andre steder i og uden for denne sal, først og fremmest uden for. Nu har jeg set mange ejendommelige udlægninger fra det ærede medlems parti af, hvordan man kan føre økonomisk politik, men jeg må alligevel sige, at hvis man har opfundet et system, hvorved man ganske uafhængigt af udvik-

lingen i produktiviteten kan bestemme udviklingen i de samlede investeringer, så vil en undrende omverden med glæde belæres om et sådant systems holdbarhed. Selvfølgelig er vore investeringsmuligheder påvirket af produktivitetsudviklingen, og selvfølgelig tvinges vi ind i det valg, som jeg gjorde opmærksom på: hvis der ikke er en tilstrækkelig fremgang i produktiviteten, kan sådanne investeringer kun betales med begrænsninger andre steder, og i hvert fald går det ikke at angribe produktiviteten og ønskerne om plan i investeringerne og samtidig opgive enhver tanke om at begrænse det private forbrug. Der er en sammenhæng imellem disse ting, og jeg synes derfor, det ærede medlem hr. Poul Dam skulle have interesseret sig mere for det, som jeg tror alle har forstået var hensigten med talen, nemlig at der er så gigantiske opgaver for de offentlige investeringer i de kommende år, at det ville være særdeles klogt, om vi i det høje ting, regering og opposition i fællesskab, erkendte, at en prioritering, en fastlagt rækkefølge, er en simpel nødvendighed, hvis vi ikke skal komme galt af sted — og det på et meget, meget ubehageligt grundlag.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen):

Flere af ordførerne i går havde bemærkninger at gøre om den kommende ændring i opgave- og byrdefordelingen mellem staten og kommunerne. Hr. Damsgaard gav udtryk for, at resultatet af en ny ordning burde blive, at der kom en bedre udligning mellem kommuner med et dårligt indkomstgrundlag og bedre stillede kommuner, ikke bare for amtskommunernes, men også for lokalkommunernes vedkommende — for at bruge hr. Damsgaards gode udtryk. Jeg kan bekræfte, at en sådan forbedring af den bestående udligning indgår med stor vægt i den målsætning, som regeringens byrdefordelingsudvalg har for sit arbejde. Det er jo sådan, at lovforslag på disse områder hører til dem, der først vil komme i begyndelsen af det nye år.

Må jeg sige til fru Grethe Philip, at jeg er enig i hendes vurdering af de prognoser for væksten i den internationale landbrugsproduktion, som er tilvejebragt af OECDs sekretariat. Det er helt naturligt, synes også jeg, at dette materiale må indgå i overvejelserne også her i landet om den frem-

[Økonomiministeren.]

tidige danske landbrugsproduktion, og jeg skal, som fru Grethe Philip anmodede om, drage omsorg for, at rapporten bliver tilgængelig for medlemmerne af tinget.

Dernæst vil jeg gerne, som finansministeren bebudede det, sige lidt om kreditforholdenes udvikling i den senere tid, som hr. Lysholt Hansen og andre ordførere gav udtryk for bekymring over.

Må jeg først pege på, at der frem igennem foråret og sommeren skete en betydelig stigning i bankernes likviditet, i pengeforsyningen, og at denne ikke skyldtes obligationskøb fra Nationalbankens side. Tværtimod solgte Nationalbanken i en periode i foråret obligationer for ganske betydelige beløb. Bag ved dette lå udviklingen på statsbudgettet. I den 12 måneders periode, der gik fra sommeren 1967 til sommeren 1968, viste statsbudgettet et kasseunderskud på næsten 1,5 milliard kr. — hovedsagelig på grund af den kredit, som erhvervene får ved afregningen af momsen — og den derved skabte betydelige likviditet medvirkede til, at der i foråret kom en kursstigning på obligationsmarkedet, bl. a. fordi pengeinstitutterne havde mulighed for at købe obligationer for ret betydelige beløb. Nu i vinter går udviklingen på statsbudgettet den modsatte vej; staten inddrager likvide midler i disse måneder, og det vil, alt andet lige, bevirke, at efterspørgslen efter obligationer bremses. Så vidt statsfinansernes indflydelse på likviditeten.

Det næste forhold, jeg vil påpege, er regeringens ønske om at forskyde vægtfordelingen mellem finanspolitik og pengepolitik, sådan at vi aflastede pengepolitikken og fik bedre finansieringsvilkår for erhvervsinvesteringer og byggeri og omvendt holdt noget igen på væksten i det private forbrug. Et led i denne politik måtte selvfølgelig være at opnå et fald i renteniveauet. Men det måtte også være vigtigt at få genskabt friere forhold på vort kapitalmarked. Vi har jo i nogle år haft en rationering af obligationsudstedelsen, der blev gennemført i 1965, og jeg tror egentlig, at hr. Lysholt Hansen og andre ordførere vil være enige med mig i, at det er en god og fornuftig ting både at få et lavere renteniveau og at få afviklet en rationeringsordning, der medfører ulemper for

den normale finansiering af produktion og investeringer.

Det første skridt til afvikling af obligationsrationeringen blev taget i foråret, og så viste det sig i sommerens løb, at med den stabilitet, der var opnået i det økonomiske liv: intet efterspørgselspres i indlandet, stabile priser og nedadgående underskud på betalingsbalancen, var der forudsætninger til stede for at gå videre med at få afviklet rationeringsordningen. Derfor fik vi i løbet af sommeren i fuld forståelse mellem Nationalbanken og regeringen en friere ordning med en væsentlig afvikling af obligationsrationeringen, sådan at det, der nu er tilbage, er de såkaldte tillægslån, mens der i øvrigt er fri adgang til udstedelse af obligationer. Imidlertid var der under rationeringen opstået en kø af låntagere i realkrediten. Byggeriet var måske blevet finansieret af bankerne, men den endelige finansiering var udskudt gennem rationeringsordningen. Det måtte betyde, at når man gik i gang med at afvikle rationeringen, måtte der i en periode fremkomme et ekstraordinært stort udbud af obligationer, og det er denne proces, vi er inde i disse måneder. Det måtte være klart, at selv om Nationalbanken havde aftalt med kreditinstitutterne, at køen skulle afvikles gradvis, ville der være en periode på vel op til et halvt års tid, begyndende med august-september, hvor vi fik et ekstraordinært stort udbud af obligationer, og det var på forhånd klart for os, at Nationalbanken måtte støtte markedet for at komme igennem denne afvikling.

På kort sigt er der ikke nogen store problemer forbundet med en vis udvidelse af likviditeten, som opstår ved, at Nationalbanken køber en del obligationer. Vi har endnu en vis ledig kapacitet i erhvervslivet, og vi har brug for en forholdsvis rigelig likviditet — og i øvrigt inddrager staten, som jeg sagde før, i øjeblikket likvide midler. Et problem kunne derimod være på længere sigt, hvis man skabte en så stor banklikviditet, at man senere hen i 1969 under højere beskæftigelse kunne risikere en udlånsekspllosion fra pengeinstitutternes side; og i erkendelse fra alle sider, også fra pengeinstitutterne selv, af, at man måtte være interesseret i en rolig og behersket udvikling i pengeforholdene også videre frem

[Økonomiministeren.]

på længere sigt, indgik Nationalbanken med banker og sparekasser en ordning om deponering af 1 milliard kr. i Nationalbanken i form af særlige indlånsbeviser, der løber over 1-5 år. Formålet med denne aftale, vil jeg gerne understrege, var at sætte Nationalbanken i stand til fortsat at yde fornøden støtte til obligationsmarkedet i den overgangsperiode, som er forbundet med afviklingen af obligationsrationeringen, uden at vi styrede ind i ukontrollable pengeforhold.

Må jeg sige i anledning af hr. Lysholt Hansens betragtninger over, at de sædvanlige obligationskøbere svigter markedet, velsagtens på grund af manglende tillid til regeringen, at man jo ikke kunne vente, at et ekstraordinært stort udbud af obligationer skulle kunne blive optaget af de sædvanlige obligationskøbere. I øvrigt er stillingen den, at afsætningen af obligationer uden for pengeinstitutternes kredse i årets tre første kvartaler er steget med 700 mill. kr. eller ca. $\frac{1}{3}$ i forhold til, hvad den var i fjor. Og situationen er vel, at det, der mere end noget andet har undergravet almindelige obligationskøberes efterspørgsel efter obligationer, det har været de senere års fortsatte inflation, og netop den prisstabilitet, som er blevet gennemført i den senere tid, må jo i høj grad bidrage til at genskabe tilliden til obligationer som pengeanbringelse.

Det glædede mig, at hr. Lysholt Hansen roste regeringen for denne prisstabilitet. Jeg håber, at han også har gjort sig klart, at i og med denne prisstabilitet bidrager regeringen jo også til at genskabe grundlaget for normal efterspørgsel efter obligationer, genskabe tilliden til obligationsmarkedet.

Med hensyn til aftalen mellem Nationalbanken og pengeinstitutterne skal jeg i øvrigt sige, at regeringen meddelte Nationalbanken, at man for sit vedkommende ikke havde indvendinger mod en sådan aftale, men enkelthederne i den er jo ikke noget regeringsanliggende, og om rentevilkårene, som indgår i den aftale, skal jeg sige, at det er ikke noget, regeringen har aftalt med Nationalbanken. Men i øvrigt er disse rentesatser for indlånsbeviserne jo lavere end den rente, Nationalbanken får for de obligationer, den køber netop med støtte i, at man har opnået en sådan aftale med pengeinsti-

tutterne. Den er for resten også lavere end den rente, pengeinstitutterne ville få, hvis de selv købte obligationer.

I øvrigt vil jeg tilføje, at aftalen er udformet sådan, at det kun er rent undtagelsesvis, at man kan genbelåne, at bankerne kan belåne disse papirer i Nationalbanken. Det er altså hensynet til en så smidig ordning som muligt, der har nødvendiggjort dette.

Når man fandt det muligt at gå til en næsten fuldstændig afvikling af obligationsrationeringen, uanset at vi vidste, at vi måtte igennem en periode med et ekstraordinært stort udbud af obligationer, ja, så hænger det, som jeg sagde, sammen med, at vi har fået en væsentligt bedre balance i den indre økonomi og derved kunne opnå en lettelse af kreditvilkårene til gavn for investeringerne. Finansministeren har allerede nævnt, at virkningerne heraf er ved at vise sig i form af øgede erhvervsmæssige investeringer, også på boligbyggeriets område, og derfor også i form af vækst i produktion og beskæftigelse.

Hr. Lysholt Hansen citerede OECD for, at Danmark i år kun skulle få 2 pct. vækst i bruttonationalproduktet reel. Jeg må sige, jeg kender ikke noget skøn fra OECD, der går ud på dette. Jeg kender kun et skøn fra april måned, der siger 2½-3 pct. med en vis acceleration i løbet af året. Mon ikke det er sådan, at hr. Lysholt Hansens 2 pct. er hentet fra en svensk konjunkturrapport, der måske delvis for andre tals vedkommende har bygget på OECD, men ikke for dette tals vedkommende? Det ved jeg naturligvis ikke, men det er det eneste sted, jeg har kunnet finde tallet 2 pct. I øvrigt er det afgørende, at det skøn, OECD gav i april måned på 2½-3 pct. stigende i årets løb, bekræftes af den udvikling, vi faktisk har fået.

Den samlede produktion ligger i disse måneder en 3-4 pct. højere, end den gjorde for et år siden, og det er lige præcis de tal, som hr. Lysholt Hansen mente at det ville være nødvendigt at forøge produktionen med fra det ene år til det næste for at opnå den fornødne høje beskæftigelse. Det er altså tilfældet i øjeblikket.

Jeg kan også henvise til, at det er gået præcis, som jeg sagde i foråret jeg troede det ville gå, nemlig at ledighedsprocenten

[Økonomiministeren.]

i løbet af sommeren og efteråret ville nærme sig mere og mere til ledigheden fra i fjor og på et vist tidspunkt blive lavere. Det er tilfældigvis sådan, at vi i opgørelsen for denne uge har fået en lidt lavere arbejdsløshedsprocent, end vi havde på samme tid i fjor. Jeg skal ikke lægge vægten på denne enkelte uge, men det afgørende er jo, at dette er led i en udvikling, der har stået på i længere tid. (*Lysholt Hansen*: Men ledigheden i forrige uge!). I forrige uge gik det op, fordi vejret på optællingsdatoen var særlig dårligt. Det er netop derfor, jeg siger, at jeg lægger ikke stor vægt på den enkelte uge, men det afgørende er jo, at tendensen gennem de senere måneder har været ganske klar og tydelig, og jeg er overbevist om, at den vinteren igennem vil vise sig at være den samme. Vi ser jo bl. a., at beskæftigelsen i metalfagene er så væsentligt bedre, at arbejdsløsheden er mærkbart mindre her end for et år siden. Det hænger jo sammen med den gunstige udvikling i industrieksporten, som også finansministeren var inde på.

Jeg mener, at vi er kommet et godt stykke frem i retning af den omfordeling af ressourcerne over mod eksport og investering, som måtte være målet for vor politik, som var nødvendig på grund af det meget store og uacceptable valutaunderskud i 1967 og virkningerne af sterlingdevalueringen i fjor.

Hr. Lysholt Hansen var inde på, at den lave økonomiske vækst i år mindede om årene under den borgerlige regering i begyndelsen af 1950'erne. Jeg vil nu da gerne sige, at man behøver ikke at gå så langt tilbage i historien for at finde perioder med lav økonomisk vækst på grund af en opbremsning. I 1963 var væksten, om jeg husker ret, kun 1 pct., og situationen er vel i virkeligheden den, at det kun er oppositionen, der, hvis den vil, kan tillade sig at lade, som om vi lever i en lukket verden, afsondret fra forstyrrelser udefra. Enhver regering uanset partifarve må tage hensyn til, at vi lever i en verden, som både i høj grad er en åben og desværre også i disse år i høj grad er en farlig verden på det økonomiske område. Det har vi såvist haft så rigelige beviser for i de sidste 12-13 måneder, at det behøver jeg vist ikke at uddybe nærmere. Men der kan vel være grund til at tilføje, at udviklingen på valutamarkedet stadig internationalt kan give

anledning til nogen bekymring trods de foranstaltninger, der er truffet ved internationalt samarbejde og i flere af de store lande.

Jeg mener ikke, det tjener noget formål at foregøgle befolkningen, at vi kunne være kommet igennem denne situation uden en vis tilpasningsperiode. Jeg synes tilpasningen er forløbet hurtigt, og jeg mener, at vi i det sidste år til trods for de vanskeligheder, vi startede med, har kunnet beskæftige den tilgang, der har været til arbejdsstyrken, og rette situationen op, så vi har fået et gunstigere udgangspunkt for 1969-udviklingen.

Og må jeg så lige slutte med en bemærkning, der ikke vedrører det økonomiske. Hr. Lysholt Hansen indledte sin tale med angreb på nogle betragtninger, jeg havde fremsat i et interview i venstres månedssblad vedrørende den politiske beslutningsproces. Må jeg sige, at disse betragtninger var jo led i en sammenligning, som man bad mig om at foretage mellem beslutningsprocessen i det politiske liv og andetsteds i samfundet, hvor jeg har erfaringer fra tidligere, f. eks. i erhvervsvirksomheder, og jeg sagde da, at det er en iøjnefaldende forskel, at den politiske beslutningsproces hækkes i stykker ved en løbende offentlig diskussion også på forberedende stadier, men jeg sagde også aldeles klart — og det har hverken hr. Lysholt Hansen eller andre, der har citeret den pågældende udtalelse, interesseret sig for — jeg sagde aldeles klart, at dette kan ikke være anderledes. Jeg sagde, at der skal være fuld offentlighed omkring den politiske beslutningsproces. Dette blot for at slå fast, at dette er altså det faktiske grundlag for hr. Lysholt Hansens voldsomme ord om min enestående despekt for folkestyret.

Fiskeriministeren og ministeren for Grønland (A. C. Normann): Jeg takker det ærede medlem hr. Rosing for hans forstående stilling såvel med hensyn til Grønlandsministeriets budgetramme som vedrørende udviklingen på uddannelsens område.

Det ærede medlem havde gerne set, at boligkvotaen var blevet forhøjet med 50 boliger, således som også Grønlandsrådet havde ønsket det. Det må her huskes, at ministeriet for Grønland med regeringens billigelse allerede har ansøgt om 200 boliger ekstra til imødegåelse af det behov, der opstår i enkelte byer i anledning af den plan-

[Fiskeriministeren.]

lagte opgivelse af kulminedriften i Kutdligs-sat, altså 200 boliger beregnet til at koste 43 mill. kr. ud over anlægsrammen. For ikke at forøge rammebeløbet yderligere under den nuværende finansielle situation har regeringen ment at burde vente lidt med yderligere bevillinger. Vi kan jo senere på ny overveje spørgsmålet, når vi ser, hvorledes Kutdligs-satplanen afvikles, og hvor presset på bolig-situationen bliver størst.

Det er selvfølgelig ganske berettiget, når det ærede medlem taler om bolig mangelen, men der er jo også mangel på andre anlægs-arbejder, som ville blive skubbet til side, hvis man under den samme budgetramme udvidede boligkvotaen. Det er imidlertid mit indtryk, at der stort set er enighed mellem Grønlandsrådet, landsrådet og Grønlands-ministeriet om fordelingen af anlægsmid-lerne. Men regeringen er naturligvis altid villig til at diskutere denne fordeling med de instanser, som den angår.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at investeringerne i Grønland i 1968 androg 250 mill. kr.; i finanslovsforslaget for 1969 andrager investeringerne 306 mill. kr. De samlede netto-udgifter inden for Grønlandsministerens område er fra 1968 til 1969 steget fra 478 mill. kr. til 569 mill. kr.

Dernæst vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Risgaard Knudsen, der beskæftigede sig i sin tale her i går med den 10 pct.s told, som Englands regering for nylig pålagde importen af frosne fiskefileter fra Norge, Sverige og Danmark. Det ærede medlem spurgte, om den nye told eventuelt kunne være affødt af, at jeg havde krævet en anden told afskaffet, nemlig Englands told på dansk fisk landet i engelsk havn, også andragende 10 pct. Denne sidste told, der hele tiden har været gældende, mener jeg bør gå ind i behandlingen af den almindelige EFTA-struktur sideordnet med eller som et naturligt led i det gamle danske EFTA-krav om, at fisk og landbrugsvarer bør være toldfri ligesom industrivarer, og jeg har tidligere gjort det ærede medlem opmærksom på, at dette var mit standpunkt. Jeg mener, at vi bør holde dette krav ved lige i fremtidige EFTA-forhandlinger og altså ikke opgive det mål at få Danmarks i forhold til de andre medlemslande skæve stilling rettet op. Dette danske hovedønske til

England tror jeg den engelske regering er helt fortrolig med, og det er at se syner at tro, at der er en forbindelse imellem mit ønske om at få den gamle told afskaffet og på den anden side den nye told på frosne fiskefileter.

Den nye tolds baggrund er i yderste kort-hed følgende: som en ting, der i 1959 blev en for EFTA-aftalens indgåelse næsten nød-vendig betingelse, gav England de tre skan-dinaviske lande ret til efterhånden toldfrit i fællesskab at eksportere 24.000 t frosne fileter til England, men forbeholdt sig, hvis dette kvantum blev overskredet og en for-handling ikke bragte en tilfredsstillende løs-ning, selv at tage visse forholdsregler til det toldfri kvantums nedbringelse til de 24.000 t.

Der er desværre ikke dengang blevet aftalt noget om, hvorledes de 24.000 t skal fordeles mellem de tre lande. Danmark lægger for sin del beslag på ca. 8.000 t eller en tredjedel, mens vi ved aftalens indgåelse i 1959 var det land, der havde den største fileteksport til England af de tre lande. Sverige har næsten ikke en sådan eksport nu, mens Norge ikke alene lægger beslag på de reste-rende to tredjedele, men desuden på en så stærkt stigende eksportkvota af fileter, at det ensidigt skyldes den norske eksport-stigning, at problemet overhovedet er op-stået. Det ser ud til, at den samlede eksport til fordel for Norge og som følge af norsk foretagsomhed, derunder subsidier, i år kom-mer et godt stykke op over 30.000 t.

Forhandlinger har været ført i London, København og Genève på tjenestemand-s-basis, og på EFTAs ministerrådsmøde i Wien for et par uger siden fremdrog den højtærede økonomiminister og jeg det danske synspunkt, der går ud på, at England må afskaffe denne told igen, i det mindste for de 24.000 tons' vedkommende, og eventuelt nøjes med en told på det overskydende kvan-tum, idet vi dog også har peget på, at det oprindelige kvantum burde forhøjes i takt med et stærkt stigende engelsk forbrug af denne vare.

Foreløbig har England afslået at afskaffe tolden straks og påberåber sig den meget vanskelige situation, det engelske fiskeri faktisk befinder sig i, men vi fik et tilsagn om en ny forhandling om sagen allerede i februar og marts næste år.

Vi har foreløbig fra dansk side, trods al

[Fiskeriministeren.]

mulig solidaritet med Norge, under forhandlingerne forbeholdt os muligheden af bilaterale forhandlinger med England, ikke blot fordi vi slet ikke har bidraget til kvotaens overfyldning fra dansk side og ikke har statsunderstøttet eksporten, men især fordi ca. halvdelen af vor eksport består af fladfisk, der er mere værdifulde. For en grov vurdering er forholdet faktisk det, at af de ca. 45 mill. kr., Danmarks tredjedel andrager, hidrører de 30 mill. kr. fra fladfisk, og da Norge overhovedet ikke leverer fladfisk til England, ville det være helt urimeligt, om vi skulle miste denne del af vor hidtidige toldfrihed. Desværre, må man jo sige, er det jo ikke blot et spørgsmål om selve toldbeløbet — det er altid et diskussionsemne, hvem der kommer til at betale toldbeløbet, afhængigt af, om det er købers marked, der er tale om, eller det er sælgers marked — men værre er det efter min opfattelse, at den nye told eventuelt kan presse os helt ud eller delvis ud af vor kvota, ved at vi bliver mindre konkurrenceedygtige dels i forhold til Commonwealthlandene, derunder Canada, som har en betydelig eksport af disse varer, og måske også i forhold til Norge, hvis vi ikke også igennem forhandling med Norge kan sikre os, at vor hidtidige andel af kvotaen kan opretholdes over for en statsstøttet norsk konkurrence.

Jeg er det ærede medlem hr. Risgaard Knudsen taknemlig, fordi han gav mig lejlighed til at give folketinget denne redegørelse, selv om den langtira har kunnet være udtømmende.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13.

Mødet udsat kl. 11.17.

Mødet genoptaget kl. 13.

Forhandlingen genoptoges.

Lysholt Hansen: Finansministeren syntes meget tilfreds med, at jeg i går kun havde skudt med løst krudt på ham. Jeg er da glad

for, at finansministeren overhovedet opdagede, at der blev skudt på ham; for det svar, vi fik, kunne næsten tydes, som om det hele var gået hen over hovedet på ham. Må jeg erindre finansministeren om, at selv løst krudt kan udspe ild, og finansministeren skal huske det gamle ord, der siger, at man også kan brænde sig på den ild, man ikke kan varme sig ved. Det er et meget godt ord at huske.

I øvrigt har hverken finansministeren eller økonomiministeren helt fået fat i ironien, for så ville de ikke have været så glade for rosen. De plukkede jo julerosen, næsten inden den var plantet, og inden den var i blomst i hvert fald, med hensyn til prisstabiliteten. Men hvad, man er jo også efterhånden blevet taknemlig for lidt i regeringen, kan jeg forstå, for prisudviklingen i Danmark har jo i indeværende år ikke været alt for flatterende sammenlignet med andre lande. Siden januar 1968 ligger Danmark med hensyn til prisstigninger, når afgifterne medregnes — og det skal de naturligvis, for det er der, der gør ondt på folk; det er dem, der er skyld i, at forbruget er faldet med 1 pct. i år; det er dem, der er skyld i, at det kniber selv for folk, der har årsindtægter på 30.000-40.000 kr., at få det til at gå rundt — kun med Island og Finland over os. De har haft prisstigninger på 7,8 pct. og 6 pct. Vi har haft prisstigninger på 4,9 pct.

Når pristallet har været noget i stabilitet nu, så er det jo beklageligt sådan set, at det er på hvidevarerne, køleskabe og vaske-maskiner osv., prisfaldet har været. Det er jo ikke det, folk skal spise; det, de skal spise, kød o. lign., er steget i pris.

Jeg vil gerne takke finansministeren for oplysningen om, at der ingen trussel ligger i fremsættelsestaleens omtale af, hvorledes skalaerne for kildeskatten skal udformes i maj.

Finansministeren optrådte jo i det hele taget som — ja, så fromt som et lam, hvis jeg må sige det sådan. Men dér vil jeg også gerne erindre om et gammelt ord, der siger, at der er kun lidt ly under lammehale, og derfor er der ikke megen trøst at hente i det hos de borgere, der nu skal lide under den forbrugsbegrænsning, man har indført.

Vi fik jo hverken af finansministeren eller statsministeren besvaret mine spørgsmål om

[Lysholt Hansen.]

udsigterne for det kommende år for de mange, der må betale regeringens forbrugsbegrænsende foranstaltninger enten i form af arbejdsløshed eller i form af skatter og afgifter, som de har svært ved at klare.

Jeg må sige, at jeg var overrasket over, at finansministeren skød ansvaret over på den olympiske komité i denne aktstykkesak. Det interesserer mig ikke en snus, hvordan den olympiske komité har opført sig. Det, der interesserer mig, er: hvad skal der ske i finansministeriet i anledning af denne sag? For det er jo finansministeriet, der har vist forsømmelsen og ikke undersøgt sagen. Vi drømmer ikke om, at det ikke undersøges i finansministeriet, når vi dag efter dag i finansudvalget får aktstykker, hvorpå der står: „Finansministeriet har tiltrådt“. Deri må for os ligge garantien. Og så får vi pludselig at vide, at når finansministeriet selv søger, så er der overhovedet intet undersøgt. Det kan da ikke være rigtigt, at man skyder ansvaret fra sig, og vi må have en forklaring.

Endelig sprang finansministeren let og elegant over det svar, han skylder mig, men først og fremmest befolkningen, på de konservatives valgpropaganda mod udgiftsstigningerne på de 3.000 mill. kr. i år, svarende til nøjagtig samme udgiftsstigning sidste år, og også på, om han har hittet ud af de personalebesparelser, han sidste år selv kunne finde frem til bare på tre områder, hvor han jo kunne halvere. Jeg vil foreslå finansministeren, at han står herop bagefter og tager ordet og så fortæller ganske åbent, som det er, at der var mere i den konservative krambod til valgkampen, end der stod i vinduet; at det, der var i vinduet, det var til at lokke husarerne indenfor, og så bagefter fik man den rigtige pris at vide på varerne. Det er det, vi er stillet over for i dag.

Jeg håber, finansministeren hørte statsministerens smukke og meget rørende svar til mig, at når man var gæst, så hørte det til almindelig høflighed, at man svarer. Det gør det vel også, når man er finansminister, når man er på arbejde her i folketinget. For hvis det gør det — og det regner jeg med — så må vi vel også kunne få at vide, hvor store udvidelser af privatforbru-

get regeringen kan tillade i 1969, efter at det i år er faldet med 1 pct.

Og så mangler jeg i øvrigt også et svar fra handelsministeren om hans honorarer, de mange honorarer på hans finanslovsforslag. Jeg synes, handelsministeren skulle stå op og sige åbent og ærligt her: jeg kendte ikke det forslag, som vi nu behandler her i tinget. Sådan er det jo nemlig, højtærede handelsminister. Gå op og sig det, som det er: jeg har ikke læst det igennem, for så ville jeg ikke have handlet, som jeg nu har gjort.

Jeg forstår godt, at finansministeren overlod det til økonomiministeren at svare på mine spørgsmål om obligationsopkøbene, men på den måde klarer finansministeren nu ikke frisag. Det kan ikke være sådan, at når finansministeren tager fejl i oktober måned, så overlader han bedømmelsen til økonomiministeren her i december måned, og hvis så økonomiministeren tager fejl, så overlader man det næste gang til en anden minister — for at ende hos kirkeministeren i håb om, at han har så gode forbindelser opad, at man kan redde regeringens ansigt. Der må være lidt mere hold i tingene. Det, jeg tænker på, er den forklaring, finansministeren gav os den 4. oktober, sp. 311, på, at Nationalbanken havde købt så meget op, som den havde i september måned. Da sagde finansministeren ordret citeret om dette opkøb:

„... jeg er overbevist om, at det hænger sammen med — at staten forøgede sit indestående på den løbende konto med 1.400 mill. kr. Skattebetalingsterminerne og omsætningsafgiftens terminer indtrådte nemlig i september på en sådan måde, at de penge, der henstod i bankerne til betaling til disse formål, indgik i denne måned på statens løbende konto, og så er det klart, at bankerne for at gøre sig likvide må sælge af deres obelighationsbeholdning.“

Deri er jeg enig, men der skete bare det, at Nationalbanken måtte også købe tilsvarende op for 500 mill. kr. i oktober, hvor staten ingen indbetalinger havde. Hvad er så finansministerens svar på det og forklaring på det? Den må vi bede om at få.

Lad mig sige til økonomiministeren, der var så glad for, at vi har fået en likviditets-

[Lysholt Hansen.]

lættelse, at det er jo ikke rigtigt, hr. økonomiminister, der er jo sket en forringelse i pengeinstitutternes likviditet i løbet af november måned på ca. 2 milliarder kr., så at den i dag kun er ca. 200 mill. bedre end på samme tid sidste år. Vi ved udmærket, at der har været en reel lættelse på valuta-balancen på 300 mill. kr., men vi ved også noget mere om, hvordan denne valuta-balance er fremkommet. Vi ved, vi har haft en nettokapitaltilførsel her til landet på 625 mill. kr. fra offentlige lånetransaktioner i udlandet, på 225 mill. kr. ved langfristede investeringer i datterselskaber, filialer o. lign. her i landet og 250 mill. kr.s stigning i erhvervets kortfristede nettogæld til udenlandske handelsforbindelser. Der er altså ingen lættelse sket, der er 200 mill. kr. at løbe på. En sådan lættelse i likviditeten er altså den, vi skal sætte vor lid til, når vi nu skal vente den enorme fremgang, som der blev fremhævet her, i investeringerne og den voldsomme vækst i beskæftigelsen, som vi skal håbe på i den kommende tid.

Jeg vil gerne i øvrigt spørge økonomiministeren i anledning af hans forklaring: hvor stor er den pukkel, der allerede nu er ophobet på obligationsmarkedet bag den pukkel, man er ved at afvikle? Jeg så, at lederen af et af vore kreditinstitutter forleden dag meddelte, at man havde andragender liggende til 1.400 millioner kroner; det var for to uger siden. Hvor stor er den nu? Jeg vil gerne vide det, for det er jo også afgørende for udviklingen på obligationsmarkedet i den kommende tid.

Og så vil jeg gerne spørge økonomiministeren, når han oplyser, at der også har været andre købere på obligationsmarkedet end Nationalbanken: har der også været det i oktober-november måned, hr. økonomiminister? For hvis der ikke har det, så gælder den forklaring, vi har fået, jo ad Wandsbæk til, så er det kun udenomssnak, for så er det rigtigt, som jeg sagde, at så er der ingen tillid.

Jeg fik nemlig heller ingen svar fra

ministeren på den mærkelige ordning, som jeg kaldte Ebberød Bank i går, hvorefter bankerne og pengeinstitutterne kan låne de penge, de indskyder nu, til en rente, der er $\frac{1}{2}$ pct. lavere end det, de selv får for deres penge i rente, når de sætter dem ind i Nationalbanken. Det var jo det, jeg kaldte Ebberød Bank. Samtidig siger jeg, at det er for at lokke pengeinstitutterne til at gå frivilligt med, fordi man ikke har tillid til kurserne. Jeg tror, jeg har ret, men jeg fik altså ikke ministerens bedømmelse.

Lad mig sige til statsministeren, at jeg af hans megen udenomssnak om det, der havde stået i Politiken, egentlig gerne ville have en ganske klar afkræftelse af, at der vil komme nye skatter og afgifter, hvis arbejdsmarkedet enes om mere end det, regeringen finder hensigtsmæssigt, for det var det, der stod. Lad os få et ganske klart svar på det, så ved man, hvad man har at rette sig efter, og jeg skulle glæde mig, om statsministeren kunne give dette svar helt konkret.

Må jeg til statsministerens bemærkninger om, at det gælder om at få de uheldige bivirkninger fjernet fra pristallet, sige, at det har regeringen være ganske ferm til. Det er jo sådan, at vi har et pristal i dag, hvor skatter og afgifter er holdt udenfor, og når det ikke gør det, ja, så manipulerer man noget med pristallet, sådan som man gjorde det med de 100 mill. kr. til landbruget, hvor man jo i virkeligheden sikrede sig, at den forhøjelse af priserne på landbrugsvarer ikke kom ind i pristallet, ved at betale det over skatterne, således at forbrugerne kom til at betale på den måde. Jeg tror, vi skal holde fingrene fra pristallet, og jeg tror, det vil være klogt, at statsministeren ikke siger alt for meget om denne sag.

Sluttelig vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til økonomiministeren i anledning af den irettesættelse, han gerne ville give mig i henhold til min indledning i går om, hvad han har sagt til vestres månedsblad. Det synes jeg ikke økonomiministeren skulle have gjort, for jeg har læst artiklen — og det

[Lysholt Hansen.]

har jeg oven i købet i går udtrykkeligt meddelt økonomiministeren — og det er jo ikke rigtigt, det, økonomiministeren svarer mig. Jeg har det stående her foran mig; dér starter økonomiministeren, han bliver slet ikke spurgt om det; han siger her; han bliver slet ikke spurgt om det; det, han bliver spurgt om, det er: hvordan er trivslen i regeringen? — simpelt hen — og ikke forholdet mellem, hvordan det var i regeringen og det private erhvervsliv. Ministeren bliver spurgt: hvordan er trivslen i regeringen? Og så svarer han, at den er udmærket osv., „men jeg mener . . .“, og så kommer alt det med, at det hakkes i stykker, ved at folketinget og andre og pressen blander sig i det. Der kommer ikke senere hen ét eneste sted, hvor ministeren siger: men alligevel skal pressen orienteres.

Jeg har da også en levende fornemmelse af, at pressen virkelig føler, at den ikke orienteres af denne regering, og jeg tror heller ikke, at jeg helt har misforstået det, højtærede økonomiminister, for jeg står her med venstres lille blad, som sendes ud til redaktionerne, og dér har man citeret økonomiministeren nøjagtig for det, jeg citerede, og de meninger, jeg citerede, og ikke andet. I den artikel, som hr. Palle Lott forleden dag bragte i Berlingeren, kom det også ganske klart frem, at man er utilfreds i pressen, ligesom vi er det i oppositionen, med, at vi ikke kan få orientering og oplysning af denne regering, som giver os mulighed for en virkelig saglig bedømmelse af tingene i ordentlig tid, og det er det, vi er interesseret i.

Damsgaard: Jeg vil gerne takke først den højtærede økonomiminister for hans udtalelser om målsætningen for byrdefordelingen imellem staten og kommunerne. Det glæder mig, at den højtærede minister var enig i, at ændringer skal give en mere rimelig byrdefordeling mellem borgere i de forskellige kommuner og også klare den ud i lokalkommunerne, hvor de økonomiske vilkår og skattetryk er urimeligt forskellige.

Også tak til den højtærede finansminister for tilslutning til betegnelsen lokalkommuner. Jeg må måske føje til, at den finansministerielle tilslutning er for mig i sig selv

en prisbelønning; ministeren talte om en sådan.

Så vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger til hr. Lysholt Hansen. Det var jo meget hårde ord her i julemåneden, vel også lidt stærkere, end indholdet i virkeligheden kunne holde til; jeg synes, hans sidste replikker tyder noget på det. Nu var de jo ikke specielt vendt mod mig, men alligevel tager jeg anledning til at sige lidt om det, enkelte ting.

De var jo vendt mod forskellige ministre og især mod de konservative, som hr. Lysholt Hansen elsker særlig højt. Der blev næsten ikke ladt sten på sten tilbage i dette års økonomiske udvikling, hvis man alene skulle tro på hr. Lysholt Hansens fremstilling.

I begyndelsen af hans tale i går forstod jeg, at han skarpt kritiserede regeringen for den lempelse af finanspolitikken, der skulle ligge i, at det oprindeligt budgetterede kasseoverskud af forskellige årsager er ændret til et kasseunderskud. Men mod slutningen af talen var hr. Lysholt Hansen nået til at kritisere regeringen lige så skarpt for at føre en stram og forbrugsbegrænsende finanspolitik. For mig lød det, som det var det stik modsatte, han sagde.

En hel del af kritikken gik jo også på en slags forventning om, at det nok ikke blev ved at gå så godt. Rentefaldet og kreditlettelsen, ja, de var efter hr. Lysholt Hansens udtalelse blevet illusioner og intet andet. Det er unægtelig lidt flotte ord om et fald i den effektive obligationsrente på henimod 1½ pct. inden for det sidste års tid. Det betyder dog rent kontant, at den månedlige husleje i en almindelig lejlighed i det nye byggeri alene af den grund bliver over 100 kr. lavere, end den ellers ville have været, og at den årlige forrentning af investeringen i en ny arbejdsplads bliver 2.000-3.000 kr. lettere. Man skal have godt råd for at kunne affærdige det som illusion.

Når hr. Lysholt Hansen nævner, at arbejdstidsforkortelsen alene skulle forklare vendingen i industriens beskæftigelsesudvikling, er det jo kun en lille del af forklaringen. Hr. Lysholt Hansen synes helt at glemme, at udviklingen i 1967 på dette område var et tab på ca. 17.000 arbejdspladser i industrien. Denne direkte tilbage-

[Damsgaard.]

gang er ikke blot blevet standset i 1968, men vendt til en fremgang på ca. 7.000 i løbet af årets første 3 kvartaler.

Hr. Lysholt Hansens henvisning til Danmarks Statistiks indeks for arbejdstimer i industrien i denne forbindelse synes jeg var noget mangelfuld. Den oplyste f. eks. ikke, at antal udførte arbejdstimer i industrien fra januar til september 1967 faldt med 2 pct., medens tallet steg med 5 pct. mellem de tilsvarende måneder af 1968.

Jeg skal nu ikke komme videre ind på enkeltheder i hr. Lysholt Hansens tale eller f. eks. på, hvad den løbende undersøgelse af sagen om kildeskattelyst, som hr. Lysholt Hansen også var inde på, egentlig viser om, hvor langt eller hvor kort den tidligere regering var med de rent praktiske forberedelser til kildeskatten.

Men det må være rigtigt at sige, helt uafhængigt af diskussionen om eventuel større åbenhed omkring finansudvalgets møder, som det ærede medlem hr. J. O. Krag har rejst, at ingen vist kan være tjent med løsevne eller tilfældige brudstykker af drøftelser i finansudvalget. Jeg går da indtil videre ud fra, at dette synspunkt kan respekteres fra alle sider.

Jeg mener i øvrigt, hr. Lysholt Hansen på trods af sine erfaringer — og dygtighed, vil jeg gerne føje til — tillod sig at citere udtalelser fra samråd med ministre i finansudvalget. Det plejer man ikke at gøre, og hvad værre er, hr. Lysholt Hansen tager, som jeg nævnte, enkelte ting, enkelte udtalelser, ud af en samlet argumentation. Jeg synes bl. a., det var tilfældet, hvad angik den højtærede handelsministers udtalelser. Jeg beklager, at det var nødvendigt på den måde at tage disse udtalelser frem her. I det hele taget har jeg lyst til at beklage, at hr. Lysholt Hansen med denne form for citering har brudt en aftale, vi plejer at holde. Det havde jo slet ikke været nødvendigt for at give det høje ting indtryk af, at det var en meget stærk og voldsom kritisk tale, hr. Lysholt Hansen ville have holdt og fik holdt.

Grethe Philip: Hr. Poul Dam og hr. Sigs-gaard var begge inde på nogle overvejelser om det radikale venstre og dets medansvar for udviklingen i militæradgifterne. Hr. Poul

Dam brugte vendingen „det radikale venstre får nu regningen for den besparelse, man fik gennemført sidste år.“ Jeg tror, en kommentar er nødvendig, for at der ikke skal danne sig myter om, hvad der virkelig er sket, og hvad der er budgetteret.

Der blev nemlig sparet 125 mill. kr. på indeværende års budget, og det beløb er ikke dukket op igen i finanslovsforslaget. Der er altså ikke hold i, at vi næste år skal betale regningen for dette års besparelse. Det, der er sket, er, at man nu er vendt tilbage til det niveau for forsvarsudgifter, man havde før. Når stigningen ser så stor ud fra i år til næste år, så skyldes det dels nedgangen i tallene i år sammenlignet med sidste år, dels en række forhøjelser på grund af løn- og prisstigninger og endelig bortfald af noget af den amerikanske våbenhjælp. Skal vi sammenligne med planerne for forsvarsbudgettet fra den tidligere regerings tid, er der alt i alt tale om en besparelse på ca. 50 mill. kr. i finanslovsforslaget.

Ser vi endelig på budgettet for de senere år, jfr. budgetoverslagets tabel side 11, så finder man på forsvarsbudgettet en svag stigning i tallene, men det bør her huskes, at der samtidig er et bortfald af den amerikanske militærhjælp. Resultatet, når man tager hensyn hertil, bliver, at den militære aktivitet er budgetteret til at blive nogenlunde konstant i årene efter 1969-70. Og her til kommer så, at de rationaliseringer, som vi da i høj grad håber vil finde sted, og som forhåbentlig også bliver udgiftsbesparende, skal fradrages i udgiftsrammerne efterhånden.

Jeg vil gerne takke økonomiministeren for tilsagnet om, at folketingets medlemmer skal få tilstillet OECDs landbrugsrapport. Jeg har en fornemmelse af, at den muligvis kun foreligger på engelsk, og det kan måske volde visse vanskeligheder. Hvis der findes et resumé af rapporten, ville jeg være glad for, om den kunne blive oversat, så alle medlemmer i hvert fald har mulighed for at læse resumeet.

Finansministeren mente, at jeg havde ønsket faste regler for køb og leje af ejendomme. Jeg tror nu ikke helt, jeg udtrykte det på den måde. Jeg er klar over, at alt for faste regler kan være uhensigtsmæssige, og jeg har f. eks. ikke noget ønske om, at der skal være en landsomfattende annoncering,

[Grethe Philip.]

før vi skal sælge et lille skovfogedhus oppe i Nordsjælland, sådan som vi har haft et aktstykke om det, men jeg vil fastholde, at vi behøver nye retningslinjer for administrationen, som indebærer regler, altså retningslinjer, om en betydelig større offentlighed omkring de store ejendomstransaktioner, hvor staten indgår som den ene part, og de små og ganske ufyldstgørende annonceringer, som vi har set ved køb eller leje af store ejendomme, finder jeg ganske utilfredsstillende.

Finansministerens bemærkninger til mig vedrørende den passus, jeg omtalte om forsvarsministerens adgang til at disponere over beløb svarende til værdien af de afståede arealer, takker jeg for. Finansministeren sagde jo her, at det ikke var meningen, at forsvaret ved salg af militærearaler skal have det samme provenu, men kun hvad der er nødvendigt til erstatningsbyggeriet, og jeg vil gerne lægge i denne udtalelse den fortolkning, at det drejer sig om erstatningsbyggeri af tilsvarende effektivitet som det, der afgives. Hvis det skal forstås således, så er vi jo i allerhøjeste grad på talefod, men så må jeg bede om en omformulering af den passus, jeg har omtalt, når vi senere får aktstykker fremsendt til finansudvalget, og jeg vil gerne have lejlighed til at se nærmere på, hvordan man så vil formulere det, når vi nu i den kommende tid må regne med, at spørgsmålet løbende bliver aktuelt, efterhånden som udflytningen af militæret fra København finder sted.

Poul Dam: Det er klart, at man i en debat, der drejer sig om så mange spørgsmål som denne, ikke kan forvente, at alt det, man siger, bliver taget op igen af andre talere eller i ministrenes svar. Jeg vil dog gerne understrege et enkelt af mine synspunkter, som jeg gerne ville høre en ministers udtalelse om, nemlig det synspunkt, at vi i det materiale, der forelægges os ved en sådan lejlighed, jo kun har resultatet af regeringens overvejelser, at vi mangler det grundmateriale, som kunne gøre folketingets partier — og naturligvis særlig oppositionspartierne — i stand til at deltage i en virkelig realistisk diskussion om planlægning og prioritering. Alternativerne mangler, som jeg sagde i går. Vi kan kun sige ja eller nej,

og det skal vi gøre, ja til nogle ting og nej til andre ting. Men at ville invitere os til en virkelig grundlæggende drøftelse af prioriteringen af opgaverne i fremtiden på denne baggrund, det er simpelt hen urimeligt. Vi har ikke materialet, vi kan ikke gøre det, og offentligheden har ingen mulighed for virkelig at tage stilling til tingene.

Man kunne måske i denne sammenhæng henvise til, hvad fru Grethe Philip sagde i går meget venligt, men i indholdet i virkeligheden meget stærkt, nemlig om den magtstilling, som den centrale budgetadministration har. Fru Grethe Philip sagde, at det er måske nødvendigt, men at det også kræver, at finansministeriet ruster sig med betydelig viden om enkeltsager og skaffer sig det fornødne perspektiv over de opgaver, der ligger foran os. Det er jo en meget venlig form, men da det er sådan, at finansministeriet, så vidt jeg er underrettet, siden finansminister Bramsnæs' første embedsperiode har haft denne indflydelse, har haft denne adgang til at beskære de øvrige ministeriers forslag, har haft muligheden for at tage stilling til bevillingsønsker, der fremkommer på et hvilket som helst område, så ligger der jo i denne venlige betragtning i virkeligheden antydningen af en meget hård kritik, nemlig en formodning om, at finansministeriet måske ikke altid har haft denne betydelige viden om enkeltsager, som måtte være nødvendigt, for at man kunne overlade finansministeriets embedsmænd denne store indflydelse, en indflydelse, som de naturligvis udøver under finansministerens ansvar. Men selv med en finansministers store arbejdsevne — og den skal jo være meget stor for at kunne klare det — ville jeg tro, at der er en række afgørelser, som finansministeren ikke selv har haft så forfærdelig meget at gøre med.

Fru Grethe Philip kom i dag med en enkelt bemærkning om det, der blev sagt fra forskellig side i går om militæret, og det blev sagt, at man nu er vendt tilbage til det gamle niveau. Jeg vil gerne indrømme, at dette er det gamle niveau. Det er den linje, der har været i forsvarsudgifterne hidtil, man er vendt tilbage til, og jeg konstaterer, at det altså er det radikale venstres politik på længere sigt med hensyn til militæret, at man skal holde sig til det gamle niveau, man skal fortsætte i den udvikling, man har

[Poul Dam.]

været i hidtil. Det er sikkert ikke alle vælgere, der har fået indtrykket af, at det var det, man ønskede fra det radikale venstres side: at opretholde det hidtidige militære niveau. Det er det altså. Der var en lille venlig pause sidste år, men nu er man gået tilbage til at synge med på den sædvanlige melodi. Det konstaterer vi.

Finansministeren sagde henvendt til mig i dag, at et skøn jo nødvendigvis måtte være et skøn, og at man ikke kan underbygge det med alt for eksakt viden. Og det har jeg nok forstået. Jeg har også nok forstået, at hvad der står for indkomstskatten, er altså de penge, som finansministeren mener vi skal bruge, og som vi altså skal have ind igennem indkomstbeskatningen, og så må vi indrette skalaerne sådan, at vi får de penge ind. Men det, jeg først og fremmest pegede på, var spørgsmålet om, hvorvidt de reserver, der var afsat, var tilstrækkelige til, at skønnet over finansloven som helhed kunne holde. Vi kan naturligvis i løbet af vinteren se på, hvorledes det hele udvikler sig, men jeg har grund til at formode, at regeringen allerede nu ved eller i hvert fald formoder, at skønnet rent faktisk ikke kan holde, at de reserver, der er afsat, allerede nu er for små, og at de beløb, som man igennem finanslovsforslaget meddeler befolkningen at den skal udrede i skatter, indkomstskat eller moms i det kommende år, altså ikke kan holde, at der altså skal større skatter ind, at man allerede nu ved, det skal ske. Jeg nævnte her, at to af forudsætningerne forekom mig lidet virkelighedstro, den ene, at landbrugsstøtten skulle opretholdes på det niveau, der var på finansloven for det gældende år, men uden tillægsbevillingerne, og den anden, at vi skulle have gennemført en tjenestemandsløvs, som ikke kom til at koste penge. For der er ikke taget hensyn til udgifter på nogen af disse poster i de reserver, der er afsat. Regeringen må vide, at der skal flere penge ind i det kommende år, end man nu har fortalt befolkningen igennem finanslovsforslaget.

Det er for øvrigt en lidt mærkelig debat: den er jo mærkelig bagudrettet for en stor dels vedkommende. Og naturligvis kan man altid fortælle om, hvad der er gjort af forkert og rigtigt i fortiden, efter som man nu er indstillet til det, men jeg synes nok, at der

er noget uklart, noget uheldigt ved, at man fører en debat i folketinget — hvor der mere end noget andet sted skulle føres en samfundsdebat — en debat, som synes at være helt løst fra, hvad der sker i øjeblikket.

Jeg nævnte i forbigående i mit indlæg i går spørgsmålet om postvæsenets rationalisering og havde håbet, at jeg kunne få en eller anden minister til at sige noget i denne forbindelse. Men jeg vil gerne konkretisere det. Denne rationalisering i postvæsenet har givet sig udslag i en postkonflikt, og det er ganske svært at se, hvordan den egentlig vil udvikle sig, hvem der har ansvaret i den, og om der vil blive gjort noget. Agter regeringen at foretage sig noget? Vil man tage noget initiativ på dette område? Jeg tror nok, at postvæsenets kunder og først og fremmest postvæsenets personale vil være overordentlig interesseret i at høre, om man virkelig fra regeringens side og for øvrigt fra folketingets side lader sådan en konflikt foregå, uden at man har noget at sige til den her ved en lejlighed, hvor man skulle kunne tage alle den slags spørgsmål op.

Statsministeren gjorde mig den ære at fremsætte en række kritiske bemærkninger, ikke til det, jeg sagde, men til noget helt andet, noget, jeg ikke sagde. Og det er jo en kendt gammel metode, at „man dutter folk en mening på, hvis vanvid alle kan forstå“ — det er vistnok et citat af Piet Hein — og alle, der deltager i offentlig polemik, gør sig vel skyldig i det en gang imellem. Men jeg har for en sikkerheds skyld prøvet at sammenligne det foreløbige referat af, hvad jeg sagde i går, med det foreløbige referat af, hvad statsministeren sagde i dag, og jeg kan simpelt hen ikke finde nogen som helst sammenhæng. Statsministerens anklage mod mig for ikke at forstå behovet for prioritering og en række andre ting er simpelt hen aldeles grundløs, den har intet at gøre med det, der virkelig blev sagt. Hvad jeg sagde, var, at man, når man diskuterede produktiviteten i samfundet, ikke alene måtte interessere sig for erhvervslivets dispositioner, men også måtte interessere sig for, at befolkningen som helhed havde en sådan tillid til regeringens politik og til hele udviklingen i samfundet, at deres egen, den enkelte medarbejders, produktivitet steg, og at det var en væsentlig ting, som man også måtte tage hensyn til, at regerin-

[Poul Dam.]

gens politik som helhed, ikke alene erhvervs- politikken, altså havde betydning for udviklingen af produktiviteten, og at statsministeren burde tage det med i sine i øvrigt så rigtige og fornuftige betragtninger, som jeg også sagde i går. Jeg roste faktisk statsministeren meget mere i går, end jeg har lyst til efter hans svar til mig i dag — navnlig da han slet ikke lagde mærke til det.

Men for øvrigt vil jeg da meget hellere diskutere økonomi med økonomiministeren, som jeg synes fremsatte nogle meget interessante og vægtige betragtninger her i dag, ikke mindst dette, at vi naturligvis må tage hensyn til, at vi lever i en åben verden, og at vi lever i en farlig verden, sådan som de stadige valutakriser med al tydelighed viser os.

Jeg har forstået, at økonomiministerens politik i høj grad går ud på at finde et balancepunkt for hele økonomien, og jeg vil da gerne medgive, at der i en vis forstand er sket en udvikling imod et balancepunkt. Det, der for mig er spørgsmålet, er: har man fundet det eneste sted, hvor der kunne findes et balancepunkt? Kunne man ved en anderledes politik have fundet et balancepunkt med en større beskæftigelse, med en sikrere investeringsudvikling, en udvikling, som på længere sigt gav en større mulighed for produktivitetstigning? Jeg tror, det kunne gøres, og jeg vil gerne ved en lejlighed, hvor der er mere tid til det, diskutere dette yderligere.

Der er dog ét spørgsmål, som jeg måske kunne få et svar på. Regeringens politik med hensyn til renten er jo gået ud på at få frigjort kapitalmarkedet og samtidig få nedbragt og stabiliseret renten. Jeg ved ikke, om det ikke kunne være rigtigt — ikke mindst over for erhvervslivet, som, så vidt jeg forstår, er noget tilbageholdende med investeringer, fordi man er usikker over for renteutviklingen i fremtiden — om man kunne få en rentedeklaration fra regeringen. Hvilken rente ønsker man at lægge sig fast på i fremtiden? Det ville være afgørende at få dette klarlagt, tror jeg, for at få investeringerne i gang. Hidtil har investerings- tempoet, også på de rent produktive eller de i snævrere forstand produktive områder, jo været utilfredsstillende. Jeg håber, at økonomiministeren er i stand til at sige

noget om dette; jeg tror, det vil være af væsentlig betydning.

Sigsgaard: I går kritiserede jeg regeringen for, at den bremsede væksten i den offentlige sektor og derved valgte at gøre mere plads til det private forbrug på det offentlige forbrugs bekostning. Det lød næsten, som om finansministeren var helt glad for den kritik, vel nok fordi det jo egentlig også var det, hans parti lovede vælgerne i januar. Han pegede på modsætningen mellem det, jeg har sagt om regeringens sparepolitik, og det, som den socialdemokratiske ordfører sagde — og han var jo nærmest enig med regeringen om det, som jeg i går kaldte en småborgerlig politik. Det er rigtigt: VS vil ikke rose regeringen for, at den bremser op, og vi vil slet ikke som hr. Lysholt Hansen næsten bebrejde regeringen, at den ikke skærer mere ned på væksten; hr. Lysholt Hansen nærmede sig jo betænkeligt en sådan bebrejdelse.

Behovene er kolossale, og de vokser stadig. Vi mangler plejehjem, boliger, skoler, børneinstitutioner og en hel masse andet. Det er de svageste i samfundet, der rammes hårdest af besparelserne; mere velstillede kan jo klare sig på forskellig vis, kan betale sig fra plejehjemsmangelen, børnehavemangelen og bolig-mangelen gennem private arrangementer. Men almindelige mennesker kan ikke betale sig fra det, de må finde sig i manglerne, leve med dem, de må tage til efterretning, at deres børn blev der altså ikke plads til i vuggestuen, deres unge blev der ingen selvstændig bolig til.

Den offentlige nød rammer altså de svageste, og derfor burde socialdemokraterne efter min mening ikke kritisere regeringen for, at den ikke sparer endnu mere, men i stedet forlange af regeringen, at de offentlige investeringer, som jo i særlig grad skal begrænses, helt ned til en stigning på 0,5 pct., hvis jeg husker rigtigt, i 1972-73, at disse offentlige investeringer sættes i vejret. Og man burde agitere for, at det sandelig ingenting gør, at statens andel af nationalproduktet stiger, hvis vi ellers får noget fornuftigt for pengene, tværtimod. Stigningen i militærudgifterne kan det jo være det samme med. Men tænk nu, hvis regeringen sagde: nu skal det være slut med mangelen på børneinstitutioner, på plejehjem, på kol-

[Sigsgaard.]

legieværelser, på boliger, her fremlægger vi en 5 års plan — eller en 4 års plan, hvis regeringen hellere vil det — der skal sætte gang i byggeriet. Den koster selvfølgelig penge, og det betyder stigende skatter. Men hvis regeringen samtidig sagde, at nu skulle der virkelig sættes gang i den rationalisering, som bl. a. den nuværende finansminister tidligere talte så meget om, nu skulle der luftes ud i statsadministrationen, nu skulle administrationsapparatet effektiviseres og bagefter begrænses, så tror jeg, at regeringen nemt ville kunne skabe forståelse for, at skatterne måtte stige. Men folk ønsker jo meget naturligt, at pengene bruges til ting, som de har brug for, ikke til Drakenfly, og at midlerne administreres effektivt og under fuld offentlig kontrol.

Man kan selvfølgelig også lade være med at lufte ud i administrationen, man kan lade være med at sætte aktiviteten op, man kan på traditionel og lidt primitiv vis svinge nedskæringskniven; på den måde kan man måske gøre skattestigningen mindre. Men så får folk jo til gengæld også meget mindre for deres penge, og jeg gentager, at det er de svageste, der i så fald rammes hårdest.

Finansministeren sagde, og det var også en kommentar til mig, at borgerne selv skulle vælge, hvad de ville bruge deres indkomststigning til, og her var han enig med hr. Lysholt Hansen. Men det er jo en ren fiktion. Hvad nu hvis borgerne faktisk gerne vil have børnehaver, hospitaler og plejehjem for pengene i stedet for større privatforbrug? Det kan de jo ikke selv vælge; det er regeringen og regeringens flertal, som, i hvert fald indtil valget, bestemmer, om folk kan få det. Flere penge i private lommer giver altså ikke større valgfrihed, sådan som finansministeren siger.

Spørgsmålet om, hvem der skal betale, kom finansministeren ikke ind på i sit svar til mig. Det får vi selvfølgelig også en debat om senere, det er jeg klar over. Men jeg pegede i går på, at mens alle mulige skatter og afgifter stiger, falder aktieselskabsskatten og skatten på arbejdsfri indkomster, den særlige indkomstskat. Det er for os en fuldstændig uacceptabel politik, at mens folk med jævne indkomster rammes hårdere og hårdere, så slipper de noget bedre stillede billigere. Aktieselskabsskatten gav sidste år

dobbelt så meget, som den gav 15 år før, i 1952-53, men personskatterne blev i samme periode mere end femdoblet. Enhver burde kunne se, at det er skævt. Hertil kommer, at finansministeren nu venter et direkte lavere provenu af aktieselskabsbeskatningen end tidligere. Var det ikke bedre, hvis der skal gives lettelser, da at give dem til de dårligst stillede og ikke til de bedst stillede?

Jeg takker for finansministerens svar vedrørende uddannelsesområdet. Jeg nævnte en stigning i elevtallet i folkeskolen og de private skoler på 30.000 fra 1970 til 1972; ministeren bestred dette tal og nævnte i stedet et tal på 31.000 fra 1969 til 1972. Jeg vil gerne bekræfte, at ministerens tal svarer til budgetoverslagets, men forskellen fra det tal, jeg angav, er jo forholdsvis beskedent.

Hvad angår spørgsmålet om bistanden til udviklingslandene, oplyste ministeren, at overslagsbeløbene er i overensstemmelse med den af folketinget vedtagne plan. Ministeren sagde videre, at skulle beløbene ændres, så måtte folketinget ændre planen, og det er jo klart, men det interessante spørgsmål er, om regeringen mener, at bistanden skal udvides og hvordan. Hvis regeringen ønsker udvidelser, så fremsætter den jo nok forslag herom i tinget, og så får man jo også nok forslaget igennem. Men der var ikke ét ord om regeringens hensigter eller ønsker; det kan jo være, det kommer senere. Indtil videre må vi altså gå ud fra, at der ikke er realiteter bag Danmarks tilslutning i New Delhi til at gå over til at beregne bistanden i forhold til bruttonationalproduktet i stedet for nettoproduktet.

Jeg pegede i den forbindelse særlig på, at udvidelser bør ske ved, at Danmark går i gang med at yde bistand til befrielsesbevægelserne, f. eks. i Afrika, sådan som den svenske regering forleden meddelte at den ville. Det kommenterede ministeren heller ikke. I dag yder vi jo absolut ingen støtte til frihedsbevægelserne, men derimod nogen støtte til deres undertrykkere.

Som svar på mit spørgsmål om åndssvageforsorgen oplyste finansministeren, og det skal være det sidste, jeg kommer ind på her, at stigningstakten på dette område er 20 pct. i perioden indtil 1972-73. Det er udmærket, men det, som jeg bl. a. pegede på, var, at der i dag står undervisnings-

[Sigsgaard.]

pligtige børn på venteliste uden at kunne få undervisning. Noget sådant ville aldrig blive accepteret inden for folkeskolens område, og det bør heller ikke accepteres inden for ændssvageforsorgen. Det er penge, der mangler, og det er penge, der mangler nu, og jeg håber stadig, at de nødvendige midler vil blive stillet til rådighed med det allerførste.

Kai Moltke: Først et par bemærkninger til finansministeren vedrørende prioriteringen. Vi har jo det store uddannelsesfelt, og det er ingen hemmelighed, at her er vi forsinket, og at man her står over for milliardudgifter, hvis det, som er forsømt, skal indhentes. Derfor skal jeg kun fremdrage et enkelt punkt, hvor det forekommer mig at man mangler de fornødne midler og ikke har taget de nødvendige konsekvenser af den udvikling, vi er inde i.

Statsministeren talte helt rørende om betydningen af produktiviteten i forhold til lønnen i forbindelse med overenskomst-situationen. Men hvad skal man f. eks. sige til en lærlingeordning, hvor man bruger 4 år til at uddanne folk efter regler, som overhovedet ikke står i noget som helst forhold til de krav, som stilles i den moderne industrivirksomhed? Ville det ikke være klogt på dette punkt af uddannelsen at drage konsekvensen af den tekniske udvikling, vi er inde i: afskaffe de hidtidige forældede former for mesterlære og i stedet for indføre en koncentreret, nødvendig teknisk uddannelse af det offentlige for lærlinge og drage konsekvenserne at give tilskud til denne form for uddannelse ved at ligestille disse unge med studenter og andre? Se, det er et af de væsentlige spørgsmål, når der er tale om prioritering, noget, som direkte har sammenhæng med udviklingen af erhvervslivet og dets konkurrenceevne.

Dernæst nogle bemærkninger til økonomiministerens. Jeg må hilse med ganske overordentlig stor glæde, at økonomiministerens på ét område, hvor det drejede sig om pengepolitik og kreditpolitik, i virkeligheden gik over til guldstandard i den forstand, at tale undertiden er sølv, og at tavshed er guld. For en hel del af de spørgsmål, som her blev rejst over for økonomiministerens;

fik vi jo faktisk ikke noget rigtigt svar på. Jeg ved udmærket, at økonomiministerens er en ganske overordentlig dygtig økonom, men det forekommer mig, at han ved denne lejlighed i alle tilfælde forsøgte hele det felt inden for økonomien, som hedder statistikken, og statistikken er jo de faktiske kendsgerninger, hvormed man skal underbygge teorierne.

Nu er her rejst spørgsmålet om Nationalbanken og dens opkøb af obligationer osv. Jeg savnede i økonomiministerens svar rent konkrete tal for, hvor mange obligationer Nationalbanken solgte i den tid, hvor man havde en så at sige større likviditet, og hvor man mente at kunne tillade sig en sådan luksus. Og hvor meget har man indkøbt for indtil dato fra Nationalbankens side i erkendelse af, at disse skønne tider er forbi? Hr. Lysholt Hansen kom ganske rigtig med hypoteser og også tal; jeg savnede hos økonomiministerens en bekræftelse eller afkræftelse med hensyn til, om disse tal overhovedet var holdbare, om de ikke lå i underkanten.

Så taler man om, at antallet af almindelige kunder er vokset, hvor det drejer sig om aftagelse af obligationer. Jeg ved, det er meget vanskeligt at få disse tal ud af en økonomiminister, men det har dog før kunnet lade sig gøre her i tinget. Hvor stor en del af disse såkaldt normale obligationsindkøb blev foretaget af sådanne offentlige eller halvoffentlige institutioner som ATP, statsanstalten for livsforsikring og postgirofondens? Hvis man beskæftiger sig med økonomi, hvis man har kendskab til statistik, må man dog kunne foretage en ganske nøjagtig analyse af, om der er tale om kunder, som normalt køber.

Så fik vi med hensyn til den internationale udvikling og den internationale situation at vide, at økonomiministerens var bekymret i anledning af den nuværende valutakrise. Men jeg kan ikke tænke mig nogen, som har forstand på disse ting, der ikke i øjeblikket er bekymret over udviklingen. Jeg kan derfor ikke lade være med, når økonomiministerens her går udenom som katten om den varme grød, at spørge økonomiministerens: hvad tænker man i grunden, når der skal være tale om økonomisk stabilitet og der så i Tyskland — en af vores største handelspartnere — på et tidspunkt, hvor

[Kai Moltke.]

man vedtager et internationalt lån til stabilisering af den franske franc, fremsættes en udtalelse som den, den vesttyske finansminister, Strauss, fremkom med i det tyske TV fredag den 22. november kl. 21, og hvor han på et tidspunkt, da der ingen beslutning forelå om devaluering af francen, erklærede:

„Det drejer sig i alt væsentligt om spørgsmålet om den franske francs devaluering. Det tilkommer den franske regering i forbindelse hermed at fastsætte beløbet. Der er imidlertid ikke grund til at imødesee devaluering af andre møntenheder.“

Jeg sætter virkelig megen pris både på en finans- og økonomiminister, som ikke afgiver sådanne erklæringer om andre landes valutaer, før de pågældende regeringer overhovedet har haft lejlighed til at beskæftige sig med spørgsmålet. Men det er jo den slags, som gør, at spekulation og valutausikkerhed yderligere sættes i gang, truer med at smitte i første række England og Italien og i sidste omgang dollaren.

Men hvad nu Danmark og Norden angår — vi skal jo have møde i Nordisk Råd i nær fremtid — så har vi også noget, der hedder eller kunne hedde en fælles handelspolitik. Så vidt mig bekendt er en af de væsentlige faktorer i den internationale valutasituation, at Tyskland for dette år har et overskud på sin handelsbalance på mindst 4 milliarder dollars, d. v. s. dette beløb udfører man mere for, end man indfører for. Og da de skandinaviske lande jo hører til de lande, som importerer mest og udfører mindst på grund af handelsrestriktioner, vil tinget vel have krav på at få at vide, hvordan man vil stille sig over for sådanne problemer, som de tyske forholdsregler kan skabe. Rent konkret må jeg rejse spørgsmålet: nu fik vi erklæringen om, at for importen letter vi afgifterne med 4 pct., og for eksporten sætter vi dem 4 pct. op. Gælder dette over for hele verden, eller gælder det kun over for fællesmarkedet?

Det er dog af afgørende betydning, og det kunne man dog have ventet et svar på fra økonomiministeren.

Hvad hele den valutamæssige situation angår, er det jo ikke nok med bekymring, det gælder først og fremmest om at se, hvor forskydningerne i verden ligger. Her vil jeg da holde mig langt fra at citere nogen som helst, lad os sige socialdemokratisk eller overhovedet socialistisk karakterisering af de forskydninger, vi har, men tage et blad som Financial Times, der, tror jeg, udgives af partifæller til finansministeren; det hedder heri:

„Den tyske regering har måske anset sig berettiget til ud fra et politisk synspunkt at modsætte sig Frankrig og befæste sin økonomiske magtposition, der er dominerende i det kontinentale Europa, men den har rettet et hårdt slag mod det internationale samarbejde på pengepolitikens område“.

Og så kan vi tage et andet konservativt britisk blad, et af dem, som nu er i skudlinjen, Times, for den 23. november i år, hvori det hedder:

„Det nuværende monetære system, der blev grundlagt gennem Bretton Woods-aftalerne i 1944, hviler på et postulat om dollaren som den stærkeste møntenhed i verden. Dette system har fungeret perfekt, så længe som det svarede til realiteterne: USAs ubestridte førerskab. Dette er ikke mere tilfældet. Selv om USA er også nu den dominerende magt i den vestlige verden på det økonomiske plan, bestrides dette på andre områder og specielt på pengepolitikens område. Dollaren er ikke længere så stærk en valuta som DMen, og den vil ikke blive det, medmindre en generaliseret panik i Europa fremprovokerer en massiv udvandring af kapital til De Forenede Stater“.

Se, det er de perspektiver, vi står over for med hensyn til spørgsmålet om, hvorhen det overhovedet går med valuta- og pengepolitikken i omgivelserne ude omkring. Der er spørgsmålet, om Norden, som er en vigtig

[Kai Moltke.]

økonomisk faktor, kan tage sine fælles forholdregler over for en stigende tysk eksport til de nordiske lande med diskriminering af vor udførsel til det samme land med et overskud på sin handelsbalance på mindst 4 milliarder. Der er spørgsmålet, om der findes en tilsvarende mulighed for fælles optræden sammen med England, sammen med Frankrig, sammen med Italien i den nuværende situation.

Så er der endelig én ting til: vi fik den tåbelige aftale i 1952, så vidt jeg erindrer, Londonprotokollen, som sagde, at Tyskland kun blev fritaget for at betale erstatninger for milliardødelæggelser i de øvrige dele af Vesteuropa, indtil en tysk fredstraktat var afsluttet. Se, afbetaling på tysk gæld for ødelæggelser, det kunne jo hjælpe svært også på den danske handelsbalance, idet man jo skyldte os 10 milliarder kroner.

Erling Dinesen: Selv om jeg er klar over, at spørgsmålet allerede har været rejst, vil jeg alligevel også her under debatten bringe en sag frem, som jeg er bange for er ved at udvikle sig på en sådan måde, at den kan få temmelig ubehagelige følger for titusinder af familier ud over landet. Jeg tænker hermed på den konflikt, som er opstået inden for postvæsenet, en konflikt, som for mig at se tyder på at ville udvikle sig til kaos i løbet af meget kort tid, og det er måske ikke engang dage, det her drejer sig om. Ifølge de seneste meddelelser i dagspressen er situationen allerede nu så tilspidset, at det må befrygtes, at brevpost og julepakker ikke rettidigt når frem. Dette indebærer ikke bare en forsinkelse, som man kunne tage forholdsvis let på; situationen kan også komme til at betyde væsentlige økonomiske tab, tab, som måske kan løbe op i millioner af kroner, og tab, som postvæsenet må være helt eller delvis ansvarlig for. Det er, synes jeg, ved at være en helt uholdbar situation, som jeg synes ministeren for offentlige arbejder omgående må gøre noget alvorligt ved.

Hvad er så baggrunden for denne konfliktsituation? Som alle ved, er det den gennemførte rationalisering i postvæsenet, som bl. a. har betydet en rationaliseringsgevinst for postvæsenet på 14 mill. kr. ifølge de oplysninger, som har været fremme

i dagspressen. Til gengæld har postbudene fået deres arbejdsvilkår alvorligt forringet. Det har man, naturligt nok, synes jeg, reageret over for, idet man har ønsket i stedet for ringere arbejdsvilkår at opnå en beskedent andel af den rationaliseringsgevinst, der har været tale om, eller en vis kompensation for det øgede arbejde, der nu er blevet tale om.

Dette spørgsmål har der som bekendt været forhandlinger om, men et resultat har ikke kunnet opnås, hvorfor Postforbundet så har besluttet at holde sig nøje til det gældende reglement. Der er altså ikke tale om ulovligheder fra postbudenes side i denne situation.

Derimod ser det uægtelig ud til, at post- og telegrafvæsenet nu handler i strid med tjenstemandslovens forhandlingsregler. Der foreligger i dag meddelelse om, at generaldirektoratet uden forhandling med Postforbundet har udsendt direktoratets fortolkning af de forskellige bestemmelser i arbejdsreglementet, altså nye retningslinjer, som der i den kommende tid skal arbejdes efter. Disse nye retningslinjer skal i henhold til tjenstemandslovens bestemmelser forhandles med organisationen, før de kan iværksættes; såfremt de foreliggende pressemeddelelser er korrekte, er der altså handlet i strid med lovens regler.

Det synes jeg nok er en ny, alvorlig udvikling i konflikten, som jeg i øvrigt går ud fra ministeren for offentlige arbejder ikke er ubekendt med, men jeg synes, det er rimeligt at spørge om, hvad ministeren agter at foretage sig i sagen. Jeg har selv den opfattelse, at det er højst påkrævet, at ministeren omgående indkalder til forhandling for at få de verserende uoverensstemmelser ud af verden og for at sikre, at julen ikke bliver helt ødelagt i mange, mange tusinder af hjem ud over landet.

Per Hækkerup: Blandt de interessante indlæg under denne finanslovdebat var også fru Grethe Philips indlæg, som jeg synes viste en glædelig stigning i kvaliteten af radikale ordførerindlæg, når jeg tænker tilbage på den dag, da vi havde den udenrigspolitiske debat, hvor det jo var lidt tyndbenet; det lød mere forsigtigt, da vi drøftede den forsvarspolitiske situation, og nu når vi frem til helt ræsonnable standpunkter. Det ender såmænd med, at det radikale venstre

[Per Hækkerup.]

igen får fornuften fangen. Det skal være velkomment.

Men jeg vil gerne have lov til at citere fru Grethe Philip for et afsnit i talen, fordi jeg faktisk synes, det fortjener at blive hørt igen. Jeg har aldrig rigtig forstået, siger fru Grethe Philip, hvorfor det i sig selv skulle være et særlig eftertragtelssværdigt mål at holde det offentlige udgifter som en fast procent af nationalindtægten, eller sagt på en anden måde: hvorfor man skulle have som mål, at det offentlige udgifter skulle stige i nøjagtig samme takt som nationalindtægten. Det afgørende må dog være, fortsætter fru Grethe Philip, hvad pengene går til, om de går til noget, der ligger højere i borgernes prioritering, end hvad de selv kan anvende dem til, eller om de offentlige udgifter må ligge højt i en regerings prioritetsplan, fordi det drejer sig om udgifter, der på lang sigt giver vækstmuligheder for samfundet, som f. eks. uddannelsesudgifterne.

Jeg synes, det er så rigtigt sagt, som det kan være, og jeg vil gerne stille et spørgsmål til finansministeren, som jeg håber man vil referere til ham, eventuelt til statsministeren, hvis de får tid til at være her under debatten. Jeg vil gerne stille det spørgsmål: dækker fru Grethe Philips meget fornuftige og kloge udtalelser ikke blot det radikale venstres synspunkter — det må jeg gå ud fra — men dækker de også regeringens synspunkter? Jeg synes, det ville være interessant at få at vide, om finansministeren deler denne opfattelse.

Jeg må i øvrigt sige, jeg er glad for at se, at både statsministeren og finansministeren efterhånden strømmer til. Jeg vil gerne sige, at jeg synes også, der er grund til at mærke sig det, finansministeren sagde i sit indlæg. Han er jo altså nu blevet den finansminister, der har nået at skrue, for nu at bruge hans tidligere jargon, det offentlige indtægter og udgifter så højt op, som de aldrig før har været, idet de nu tager ca. 40 pct. af borgernes indkomster. (*Finansministeren* [Poul Møller]: Af nationalindkomsten!). Af nationalindkomsten, siger finansministeren. Når man tænker på, hvad finansministeren i sin glade oppositionstid — nu er rollerne altså byttet lidt om — kunne få sig selv til at sige, når vi drøftede disse alvorlige anliggender — og i den henseende skal jeg ikke følge finans-

ministernes tidligere praksis — så må jeg måske, selv om jeg ved, at finansministeren og andre ministre bliver vrede, når man minder dem om, hvad de har sagt tidligere, have lov til for, skal vi kalde det sådan, at genopfriske erindringen om, hvordan den politiske debat var dengang, da vi havde regeringsmagten, at minde finansministeren om, hvad han sagde under valgkampen til os. Han sagde i fjernsynsdebatten eller i radioen, at mennesker er og bør ikke være brikker, der styres og ledes af organisationer og partier. Derfor må vi have et åbent folkestyre — læg mærke til ordene, hr. finansminister, et åbent folkestyre — hvor vi ved, at et ord er et ord. Jeg er sikker på, at sætningen var vendt mod nogle andre end finansministerens nuværende kolleger, men så må man erindre sig, at den samme finansminister, den nuværende finansminister, under valgkampen fremsatte nogle betragtninger om vores skattepolitik og sin egen, sit partis, skattepolitik, og jeg vil igen minde om, hvad finansministeren sagde: jeg vil gerne sige, at vi pønser ikke på at gennemføre en forhøjelse af momsen; vi mener derimod, at skattereformen skal gennemføres med en kildeskat pr. 1. januar 1969. Et ord er et ord, hr. finansminister! Hvad var det, der skete? Man kom hurtigt til at pønse, og man gennemførte ikke kildeskatten pr. 1. januar 1969. Jeg tror, det er fornuftigt at erindre det, for at vi kan bringe den politiske diskussion i dette land ned på et lidt mere fornuftigt plan, end tilfældet var dengang, da finansministeren var en ledende person i oppositionen.

Jeg vil også gerne have lov til at citere en anden af de konservative talere under valgkampen, for jeg synes igen, det er interessant at erindre sig, hvilken omskiftelighed man kan være i besiddelse af, selv om man tilhører et konservativt, bevarende, parti. Det var hr. Poul Schlüter, der under radiodebatten i valgkampen sagde, at når vi står i en situation, hvor beskæftigelsen er mere end truet, så er der nu grænser for, hvor meget man skal suge op af købekraft uden at risikere, at beskæftigelsen yderligere bliver ramt. For beskæftigelsen forudsætter jo produktion, og produktion forudsætter jo igen salg, og hvis salget bliver for stærkt begrænset gennem for store skatter og afgifter, så bliver det en yderligere belastning

[Per Hækkerup.]

for den fulde beskæftigelse, vi skal frem imod. Så rigtigt sagt, som skrevet står, men altså netop det, regeringen har gjort.

Her vil jeg gerne knytte en bemærkning til det, økonomiministeren sagde. Jeg skal gerne deltage i respekten for økonomiministerens økonomiske viden og evne til at popularisere svært økonomisk stof, men jeg ville have ønsket, at ministeren ville have demonstreret denne sidste evne under dagens debat, for jeg må ærligt tilstå, at jeg synes ikke, ministeren gav en tilfredsstillende redegørelse for obligationsmarkedets situation, og jeg synes, ministeren gav en vildledende redegørelse for årsagerne til og virkningerne af den økonomiske politik, regeringen fører.

Med hensyn til obligationsmarkedet vil jeg sige — det har mit partis ordfører allerede understreget, men jeg vil gerne sige det igen — at vi er altså i den ejendommelige situation, at man lader Nationalbanken i løbet af nogle få måneder opkøbe for 1½ milliard kr. obligationer. Det vil naturligvis medføre en vis forøgelse i likviditeten hos de private banker og sparekasser, men dem pålægger man så at indbetale hele denne halvanden milliard kr. til Nationalbanken, og så laver man en lille rentemanipulation, sådan at de igen kan låne pengene. Ja, man må altså undskylde mig, det er hen til kommoden og tilbage igen og så hen til kommoden én gang til, og dér er man i øjeblikket med den økonomiske politik.

Jeg beder altså økonomiministeren prøve på at forklare mig og de mange, mange andre i dette land, der ikke kan forstå visdommen i disse pengetransaktioner frem og op og ned og ud og ind af Nationalbankens kasse; af de private bankers kasser; prøv at forklare os det på dansk, sådan at vi kan forstå det.

Men så vil jeg gerne... (*Afbrydelse af statsministeren [Hilmar Baunsgaard]*)... Ja, jeg vil indrømme, det kan jo sikkert også blive svært for statsministeren at forstå det, det kan man få indtryk af somme tider, men vi har jo tidligere vekslet ord om, hvor meget vi forstår af økonomi, hr. statsminister. Undskyld, hr. formand, statsministeren og jeg har vekslet ord om det, så det finder vi jo nok ud af. Men så vil jeg gerne sige dette til økonomiministeren: jeg

synes, at økonomiministeren ærligt og redeligt skulle erkende — for økonomiministeren ved jo, at det er rigtigt, og jeg er ked af, at jeg er nødt til at gentage det, for det er sagt tidligere fra denne talerstol — at den arbejdsløshed, vi har i dag, kun skyldes den politik, regeringen fører. Det er en fattig trøst for dem, den rammer, og det betyder nedsættelse af væksttempoet i hele vort samfund. Økonomiministeren kan sige: ja men vi fik jo denne arbejdsløshed, da vi havde den socialdemokratiske regering. Det er rigtigt, at i efteråret 1967 ramtes vi af en vigende international konjunktur, som ramte vor eksport, og som gav os denne arbejdsløshed. Men det er også rigtigt — og det ved økonomiministeren, og derfor bør han sige det — at denne situation internationalt har ændret sig, og man fortæller jo, at vi oven i købet har kunnet glæde os over i den forløbne del af 1968 at have oplevet en stigning i vores industrieksport på op imod 20 pct., eller er det 22 pct? Men alligevel har vi en arbejdsløshed, og hvorfor? Ja, de såkaldt vise mænd har jo sagt det klart og tydeligt: fordi man kører en for restriktiv indenlandsk økonomisk politik, som betyder, at forbruget ikke får lov til at få sin naturlige vækst og dermed produktionen ikke sin naturlige vækst og dermed ikke de arbejdsløse arbejde. Det er den virkelige sandhed om den økonomiske situation; økonomiministeren ved det.

Jeg vil derfor henstille til økonomiministeren, som jeg er overbevist om vil lade de videnskabelige synspunkter gå frem for de politiske hensyn, at bekræfte min fremstilling.

(Kort bemærkning).

Grethe Philip: Jeg vil gerne takke hr. Per Hækkerup for den overrakte julerose, som dog, så vidt jeg forstår, i modsætning til andre juleroser ikke er uden torne. Men ellers er det nogle bemærkninger fra hr. Poul Dam, som kalder mig op.

Hr. Poul Dam fortolkede mine bemærkninger om opstilling af bevillingsrammer som en hård kritik af den øgede magtstilling, finansministeriet nu får. Det var vel ikke helt på den måde, jeg havde tænkt det, i alt fald havde jeg ikke tænkt mig det som en meget hård kritik. Efter min mening har det jo tidligere været sådan, at

[Grethe Philip.]

finansministeriet kunne skære ned på fagministeriernes ønsker og også gjorde det, som hr. Poul Dam sagde, medens man nu kommer i en ny situation, hvor ikke alle ønskerne kommer frem. Jeg mener, at dette må pålægge finansministeriet en særlig forpligtelse til at vise et initiativ og selv gå i nær forhandling og samarbejde med ministerierne på en helt anden måde, end det har været nødvendigt tidligere.

Hvad angår militærbevillingerne, skal jeg bare kort sige, at de har jo reelt været stigende igennem en årrække, og selve det, at man nu tænker sig, at de fremover skal ligge med en konstant aktivitet, er jo dog en betydelig afdæmpning. Det betyder jo også, at når det sker i en periode, hvor andre udgiftsbevillinger inden for statens område reelt stiger, og hvor nationalindkomsten stiger, så vil militærbudgettet falde relativt både i forhold til det samlede statsbudget og i forhold til nationalindtægten. Men det vigtigste af det hele ligger jo dog i, at vi i disse tal ikke har indkalkuleret de rationaliseringer, som vi nu må forvente af den nye forsvarsordning, og som vi jo virkelig har al grund til at tro kommer meget snart.

(Kort bemærkning).

Poul Dam: Jeg forstår, at det radikale venstre har fået opfyldt alle de ønsker om besparelser på militærbudgettet, man havde. Det glæder mig meget; så er det godt, vi andre har nogle større ønsker.

(Kort bemærkning).

Grethe Philip: Nej, vi har ikke fået opfyldt alle vore ønsker, men vi er kommet et stykke på vej — og længere, end vi har kunnet komme tidligere.

Risgaard Knudsen: Fiskeriministeren gav i formiddags en redegørelse vedrørende den af England gennemførte 10 pct.s told på importen af frosne fiskefileter fra Sverige, Norge og Danmark, og jeg vil gerne takke for denne redegørelse, som dog ikke var et svar på de spørgsmål, jeg i går stillede ministeren. Jeg skal ikke skjule, at jeg står noget uforstående over for, at ministeren her i dag har afholdt sig fra at besvare mit spørgsmål om, hvorvidt de forhandlinger,

som jeg forstår efter nytår skal føres her i København mellem fiskeriministeren og hans engelske kollega, har det sigte at søge etableret en særlig engelsk-dansk kvota omfattende den danske eksport af frosne fiskefileter til England. Jeg håber, at fiskeriministeren vil give mig et udførligt svar på dette spørgsmål. Ministeren må jo have en mening med den forestående forhandling, som jeg forstår ministeren selv har taget initiativet til. Jeg tror også, at man ude i fiskerierhvervet vil sætte pris på at blive gjort bekendt med, om ministeren har til hensigt at søge gennemført en særlig toldfri engelsk-dansk kvota for den pågældende varegruppe.

Finansministeren (Poul Møller): Må jeg først give hr. Lysholt Hansen en undskyldning, fordi jeg takkede ham for den rose, han gav mig. Det skulle altså igen være et udtryk for hans ironi; det var altså, da det kom til stykket, en tidsel. Han ville ikke anerkende, at der med hensyn til prisstabilisering i virkeligheden var sket fremskridt i løbet af året, og i hvert fald ikke noget, vi kunne rose os af. Jeg vil gerne henlede hr. Lysholt Hansens opmærksomhed på Nyt fra Danmarks Statistik nr. 134 af 26. november i år, hvoraf det fremgår, at i januar var det samlede danske detailprisindeks inklusive moms 133. I oktober 1968, altså 10 måneder efter, var det 133,1 — ja, den promille, den skænker jeg ham da gerne. Og fødevarerne: i januar 1968 134, i juli 1968 136, i oktober 1968 136. Jeg synes dog alligevel, at dette er udtryk for — og det kan man vel give os med på vejen, hvis man overhovedet har lyst til at give os noget — at der er sket en forbedring i prisudviklingen i det sidste år, i 1968. Der er vel ingen grund til at gøre vælgerens hoved helt kulret, selv om det er forsøgt både før og efter valget af det ærede medlem hr. Per Hækkerup, og derfor synes jeg faktisk: lad os dog nu bare ikke lave helt om på begreberne og på tallene! De ligger jo sådan, i hvert fald hvis vi har tillid til Danmarks Statistik. De sorterer ganske vist ikke under finansministeriet, men under økonomiministeriet, men så meget må man vel have tillid til denne regering, at man ikke tror, vi pludselig laver om på statistikens frie skøn og frie ret til at arbejde:

Ja, hr. Lysholt Hansen kaldte mig i dag

[Finansministeren.]

lammeform, og jeg indrømmer, at det ligger til min natur, og jeg vil helst være det. Men så sagde han til mig sådan lidt advarende: man kan kun finde lidt ly under lammehaler! Nu er det jo for et lam ikke ligefrem det sted, hvor lammet selv finder mest ly, det ville være en underlig kropslig stilling, det i så fald skulle indtage, så jeg har i hvert fald ikke tænkt mig at finde ly under min egen hale, men jeg synes, det var rart, at hr. Lysholt Hansen ville gøre mig til et lam.

Med hensyn til udgiftsstigningen har jeg jo måttet høre en hel del også i anledning af konservative valgannoncer. Som det fremgik af min fremsættelsestale, og som det også er fremgået af andre oppositionsordføreres indlæg her, så er der sket en nedsettelse i stigningsstakten, så er de 3.000 mill. kr., selv om tallene i og for sig svarer meget godt til i fjor, relativt betydelig mindre, for de beregnes på et større grundlag. Og hvis hr. Lysholt Hansen hører på det, andre ordførere siger fra oppositionsside, vil han forstå, at der er mange, som mener, at vi har skåret for stærkt ned, og jeg har også forstået af og til på den socialdemokratiske agitation, at det var en nedskæringsregering, vi havde. Men nu er vi altså i den situation, at vi skal kritiseres, fordi udgifterne stiger for meget. Man kan tage hatten op, man kan lade hatten ligge; der er ikke nogen af de to, som sidder dér midt for til venstre, der vil være tilfreds alligevel. Og det tror jeg, viser lidt af hulheden i oppositionens kritik af regeringen: at den vil ligesom ride to heste. Den vil både ride hesten med, at det er en nedskæringsregering, og samtidig hesten med, at det er en regering, der flotter sig gevaldigt med borgernes penge.

Den tilpasning af udgiftsstigningerne til nationalproduktets stigning, som jeg i hvert fald mener er nødvendig, må gennemføres gradvis, og det gav jeg også udtryk for i fremsættelsestalen. En regerings evne til at arbejde for det program, den er gået til valg på, må afhænge af, hvilke resultater den når i valgperioden. Vi arbejder altså for, som det også fremgår af 4 års budgettet, at tilpasse de to procenter til hinanden.

Hr. Lysholt Hansen stillede mig nogle spørgsmål om personaleproblemer. Som det

fremgår af finanslovforslagets anmærkninger, har det ikke været muligt for finansministeriet at få personaletallet for Danmarks radio, hvilket jeg beklager, og hvilket jeg tror det vil være nødvendigt for finansudvalget at sikre sig i sit arbejde.

For Grønlands tekniske Organisation kan jeg oplyse, at stigningen på finanslovforslaget 1968-69 fra det faktisk ansatte personale pr. 1. april 1967 androg 455 personer. Det tilsvarende tal er nu 347, og jeg kan oplyse, at når finanslovforslagets afslutning har fundet sted, altså 1. april 1970, vil GTOs personale være 2.655 mod som foreslået i fjor 2.916 allerede i år. Den styrke, der i år skulle have været på 2.916, er ved indledningen til dette år kun blevet til 2.308, således at der her har fundet en reduktion sted af det faktisk ansatte personale.

For byggeforskningsinstituttet regnede man i fjor med en stigning på 38 personer og nu kun på 16.

Så er der spørgsmålet om tipstjenesten. Jeg tror, jeg sagde i formiddags, at jeg beklager ikke blot, at vi ikke fik de oplysninger, der fremkom under sagens gang, til finansudvalget i rette tid, men jeg beklager, at jeg har været i den situation at måtte give finansudvalget et skønnet underskud, som ikke svarede til de faktiske forhold, og jeg har givet en redegørelse for, hvordan dette er sket. Men jeg vil ikke lade mig tvinge til her fra folketingets talerstol at udtale noget som helst om, hvordan jeg vil forholde mig over for skattedepartementets embedsmænd i den anledning.

Så havde hr. Lysholt Hansen en del moro af mit svar vedrørende obligationsopkøbene i september, det svar, jeg gav i begyndelsen af oktober måned. Nu er det jo, som om hr. Lysholt Hansen vil stille det op på den måde, at enten må den ene forklaring være rigtig, eller også må den anden forklaring være rigtig. Ja men det er da klart, at der er tale om samvirkende faktorer. Det er klart, at det, således som økonomiministeren har forklaret, spiller en væsentlig rolle, at obligationsrationeringen er ophævet, men det spiller da også nogen rolle, og det har dog kunnet ses kvartal for kvartal af den, der i nogle år har fulgt bevægelserne i Nationalbankens køb og for opbygningen af eller faldet i statens løbende konto, at der sker en bevægelse, som er nogenlunde samstem-

[Finansministeren.]

mende, når man suger så mange penge ind på én gang. Det kan da ikke være hr. Lysholt Hansen ubekendt, at en eller anden udvikling kan skyldes flere samløbende faktorer, og det er altså det, der er sket her i denne henseende. Obligationsrationeringens ophævelse og dens virkninger vender økonomiministeren formentlig tilbage til.

Jeg har ingen bemærkninger at gøre til det, fru Grethe Philip sagde, heller ikke med hensyn til køb eller salg af statens arealer.

Hr. Poul Dam manglede grundmateriale til finanslovsforslag og budgetoverslag. Jeg ved ikke, om hr. Poul Dam dermed mente, at vi skulle køre hele vognen af bilag til finanslovsforslaget og dets enkelte poster og til budgetoverslagets enkelte poster over i finansudvalget og så aflevere det dér. Det er jo givet, at finansudvalget under sit arbejde med de enkelte paragraffer — og det ved vi at udvalget udfører overordentlig omhyggeligt — kan få en hvilken som helst oplysning om, hvad der måtte være ønsket, og hvad der ligger til grund, og hvis anmærkningerne skulle være utydelige, er vi til rådighed for at opklare det, så godt vi kan.

Men når hr. Poul Dam vil udstyre mine embedsmænd i finansdepartementet og mig med særlige superhjerner, der er i stand til at begrænse, næsten som vi selv vil, de enkelte ministeriers udgiftsbudgetter, så forholder det sig ikke sådan, for vi er ganske almindelige mennesker, og derfor har vi i stedet for valgt den fremgangsmåde i starten af budgetlægningen at komme med et forslag til samtlige ministerier, det, vi kalder budgetrammeforslaget, der kom i maj måned, og spørge, om ministerierne har bemærkninger at gøre hertil. Det blev allerede på det tidspunkt gjort bemærkninger, og vi tog det da op på et samlet ministermøde, hvor vi gennemgik disse problemer og fandt frem til de budgetrammer — også ved forhandlinger på embedsmandsniveau med hvert enkelt ministerium — som vi mente kunne være holdbare, og som derefter blev sendt ud, for at man kunne lægge budgettet herindenfor. Det er naturligvis ikke noget, vi bare sidder og finder på, det er noget, der foregår i et samarbejde med de enkelte ministerier og styrelser, og de poli-

tiske beslutninger om budgetforslagene træffes i den samlede regering.

Hr. Poul Dam var usikker over for, om reserven kunne holde. Vi har haft en ekstraordinært stor reserve i år, på 2.450 mill. kr. Den forklaring, jeg gav i formiddags om prisudviklingen, kan naturligvis også overbevise hr. Poul Dam om, at det var rimeligt at reducere 2.450 mill. kr.s reserven, som vi har gjort det, fordi vi ikke venter nogen januardyrtidsportion, og fordi juli-dyrtidsportionen kun vil virke med 200 mill. kr. på finanslovbasis.

Men hr. Poul Dam vil sikkert også som den fair modstander, han er, og som jeg kender ham, erkende, at det ville ikke være rigtigt over for to reserveposter, nemlig overenskomsterne til foråret, der jo også påvirker statens budget, og tjenestemandreformens eventuelle resultat, om vi her på et tidspunkt, hvor forhandlingerne ikke er begyndt, gav en offentlig redegørelse om, hvad staten måtte regne med af stigninger i den anledning. Derfor har jeg tilbudt, og det er jeg naturligvis også nødt til, men ganske vist kun under diskretionssikkerhed, at give en redegørelse i finansudvalget for disse reservers opbygning og for, hvilke forudsætninger vi har herfor. Jeg kan ikke tænke mig, at hr. Poul Dam, inden f. eks. tjenestemandforhandlingerne er indledt, vil tvinge mig til at sige, hvad statens eventuelle risiko beregnes til.

Med hensyn til landbrugsstøtten kan jeg bekræfte, at det ikke er tanken at forlænge den meget omstridte bevilling på 125 mill. kr. Den var led i en aftale, som dækker perioden frem til marts 1969. Det var en aftale, som hr. Poul Dam jo kender baggrunden for, og den regnes der altså ikke med i det nye finansår.

Hr. Sigsgaard spurgte om, hvad vi gør ved rationaliseringen. Jeg mener, at selve budgetrammeteknikken og den måde, den er blevet til på, tvinger styrelserne ind i en rationaliseringsproces. Hvis de vil have plads til nye udgifter, tvinges de netop til at rationalisere deres embedsvirksomhed. Jeg mener, der i høj grad er tale om en rationaliseringsproces i det store, administrative reformarbejde, vi er i gang med i regeringen, og som først og fremmest er afspejlet i det forslag til ny amtsinddeling, som indenrigs-

[Finansministeren.]

ministeren har fremsat, og som var led-saget af en række bemærkninger om de op-gaveoverførsler fra staten til de store amter, der i de kommende år skal finde sted. Jeg tror, det vil være en væsentlig rationalise-ring, at vi på denne måde undgår for megen dobbeltadministration.

Hr. Sigsgaard spurgte derefter, hvorfor selskabsskatten falder, medens indkomst-skatten nu er femdoblet i forhold til et eller andet årsgrundlag, han havde valgt. Sel-skabsskatten er budgetteret faldende, dels af hensyn til, som det er nævnt i anmær-ningerne, at afskrivningsreglerne, der er vedtaget i foråret, kan påvirke provenuet, men også fordi vi har skønnet, at den lidt strammere økonomiske situation, vi har haft i 1968, giver mindre overskud for selskaber. Når vi budgetterer en faldende selskabsskat, er det ikke, fordi vi vil reducere selskabs-skatteprocenterne, men udelukkende på grundlag af en vurdering af, hvad selska-berne ventes at få i overskud i 1968. Skulle denne forventning vise sig at være for-kert, ja, så vil budgettallene naturligvis stille sig anderledes.

Til spørgsmålet, om u-landsbistanden skal udvides, vil jeg sige til hr. Sigsgaard, at vi i New Delhi har givet tilsagn om at gå over til bruttonationalproduktet som beregnings-grundlag, men uden nogen tidsforpligtelse, og som det fremgik af statsministerens til-trædelseserklæring, er regeringen inde i over-vejelser af, hvordan vi kan udvide støtten til u-landene.

Hr. Per Hækkerup var også inde på pro-blemet om nationalindtægten og de offent-lige udgifter. Jeg tror, jeg har givet ham et svar herpå, og så skænker jeg ham gerne alle disse citater, som han har hentet fra Information i de sidste dage. (*Afbrydelse*). Jo, det har han jo. Det er jo præsent for os alle sammen. Men det gør da heller ikke noget; et sted skal han jo have dem fra. Han har dem jo ikke pr. hukommelse, for han har formentlig ikke hørt dem. Jeg har ikke været i stand til at bremse udgifts-udviklingen og har ikke ønsket det, ikke mere end tilfældet her har været, men jeg vil bedømmes på den 4-årige valgperiode. Jeg tror, det er enhver regerings ansvar inden for denne 4-årige periode at have vist, om dens ord står til troende. Jeg beklager for

så vidt for hr. Per Hækkerup, at den sidste periode ikke blev 4-årig, men jeg tror, der er mange i det danske folk, der ikke gør det.

Kildeskatten 1. januar 1969. Er det mon nu ikke noget af en boomerang? Det er jo almindelig kendt, at det grundlag, folke-tingets partier havde for at vurdere situa-tionen, var et svar, der blev givet af den daværende finansminister til folketingets skatteudvalg den 8. januar i år, altså ved begyndelsen af valgkampagnen, og hvor der blev sagt, at der var ingen hindringer for ikraftsættelsen 1. januar 1969. Mon dog ikke, efterhånden som dette år går på hæld, en række mennesker kan indse, at der var nogle hindringer, og der var nogle besvær-ligheder, som ikke kunne være afviklet inden 1. januar 1969? Jeg er overbevist om, at man her kredser om åstedet, det gør man altså, men jeg vil give hr. Per Hækkerup det gode råd at lade være med at blive ved med det.

Statsministeren (*Hilmar Baunsgaard*): Så-vel hr. Poul Dam som hr. Erling Dinesen var inde på den konflikt, eller skal vi sige det tilløb til konflikt, der er i øjeblikket inden for det københavnske postvæsen. Jeg deler fuldstændig de bekymringer, som hr. Erling Dinesen gav udtryk for, over hvad en sådan konflikt kan betyde af gener både for de direkte implicerede og for befolkning-en. Jeg vil gerne sige, at selvfølgelig følger regeringen denne konflikt meget nøje. Det gør man såvel gennem trafikministeriet som gennem lønningsministeriet, og dermed gør regeringen det. Og så vil jeg da gerne give den oplysning, at der i eftermiddag på foran-ledning af Centralorganisation I vil finde en forhandling sted med lønningsministeriet, men jeg er selvsagt ude af stand til at give yderligere oplysninger, så længe denne for-handling ikke har fundet sted.

Til hr. Lysholt Hansen vil jeg gerne sige, at jeg forstod, han gerne ville have mig til at fremføre et løfte om, at der ikke ville komme nye skatter og afgifter, selv om overenskomsterne skulle gå ud over, hvad regeringen anser for holdbart. Jeg vil gerne sige til hr. Lysholt Hansen, at regeringen forbeholder sig nøjagtig den samme selvfølge-lige ting, som alle tidligere regeringer og alle socialdemokratiske regeringer har gjort — somme tider med svigtende held — nemlig

[Statsministeren.]

at foretage en vurdering af den økonomiske situation, når vi kender resultatet af overenskomstforhandlingerne.

Må jeg sige til hr. Per Hækkerup, som jo på vanlig vis havde mange muntre bemærkninger med, forstår jeg, i og for sig et alvorligt sigte, at det kunne ikke undgå at slå mig, da hr. Per Hækkerup talte så varmt om forholdet mellem budgetter og nationalindkomst, og der var jo mange gode råd til os andre om at se tilbage. Jeg skal kun give hr. Per Hækkerup ét råd, og det er overkommeligt at følge. Det er, at han nøjes med at gå tilbage og se, hvad socialdemokratiet i den korte tid, det har været i opposition, har lovet at ville påføre staten af nye udgifter, og ser dette i sammenhæng med det samtidige krav om lempelse af finanspolitikken, nedsættelse af skatter. Det er en form for oppositionspolitik, hr. Per Hækkerup aldrig ville have accepteret, da socialdemokratiet var i regering. Jeg vil bruge et af hr. Per Hækkerups egne udtryk: det ved hr. Per Hækkerup, og derfor bør han sige det. Og må jeg så sige, at alt dette, at man fra socialdemokratiets side stiller en masse ønsker op — en hel masse forståelige, nogle måske lidt vanskeligere forståelige — som man ved vil medføre meget betydelige udgiftsforøgelser og samtidig stiller krav om skattelettelse, det giver én næsten en fornemmelse af, at socialdemokratiet troede, at tyngdeloven holdt op med at gælde, dengang de gik ud af regeringen. Men den gælder stadig væk.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen):

Først en bemærkning til hr. Poul Dam, som efterlyste en rentedeklaration, der skulle fortælle, hvordan renten skulle være langt ud i fremtiden. Det kan jeg måske besvare med et billede. Det er jo sådan i visse flyvemaskiner, at når man har sat kursen, kan man sætte en automatisk pilot på, der klarer det, indtil man nærmer sig landingen. Sådan er det nu ikke i det økonomiske liv; det er ikke sådan, at vi kan

lægge en kurs og sige, at så og så langt ud i fremtiden må dette bestemte tal aldeles ikke ændres, det deklarerer vi herved højtideligt. Det tror jeg ikke ville være nogen rimelig form for rentepolitik eller økonomisk politik i det hele taget i en så foranderlig verden som den, vi lever i.

Hr. Kai Moltke spurgte, om de tyske reguleringer også gælder over for Danmark, om de kun gælder over for fællesmarkedet. De gælder over for alle lande. Han spurgte også om Nationalbankens salg af obligationer i foråret. Jeg kan sige, at det drejede sig om ca. 400 mill. kr., og at købet i de senere måneder har været ca. 1.500 mill. kr.

Til hr. Lysholt Hansen først en kort bemærkning om det omtalte interview i venstres månedsblad, hvori hr. Lysholt Hansen ikke havde fundet et ord om, at pressen skulle orienteres offentligt. Jeg nødsages til at bede om tilladelse til et ganske kort citat. Der står side 340:

„Vi er alle enige om, at der skal være fuld offentlighed omkring den politiske beslutningsproces. Pressen skal løbende orienteres, fordi offentlighed er demokratiets livsnerve, som under ingen omstændigheder må overskæres.“

Disse var ordene.

Så er der de økonomiske spørgsmål, hr. Lysholt Hansen rejste over for mig. Først om likviditeten i november måned i virkeligheden var ret meget større, end den var i fjor på samme tid. Svaret er, at likviditeten i bankerne ved udgangen af november var 1,3 milliard kr. større end i november 1967. Så kan man sige: ja men nu skal der så altså bindes 1 milliard, og så er der kun nogle få hundrede millioner kr. yderligere. Men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at aftalen om bindingen jo først skal effektueres i løbet af tidsrummet frem til udgangen af januar, så det er altså ikke ud af det beløb, man nødvendigvis henter pengene.

Med hensyn til pukkelens størrelse forstod jeg det sådan, at hr. Lysholt Hansen var nervøs for, at der kunne komme en ny pukkel. Jeg forstod det sådan, at der tænktes

[Økonomiministeren.]

på, at forhåndslåneene, der ydes nu her efter september og vinteren igennem, først kan komme på markedet til foråret, og det er jo rigtigt. Jeg tror ikke, man kan sige, hverken om der overhovedet kommer en sådan pukkel, eller hvor stor den i givet fald vil blive. Det vil nu for det første afhænge af, hvordan det går i vinterens løb med låneansøgninger, og det vil afhænge af, hvornår der vil være brug for disse penge, og i hvert fald er det jo en proces, der løber over en meget kort periode sammenlignet med den obligationsrationering, der har hobet en kø op gennem de 3-4 år, den har eksisteret, siden begyndelsen af 1965.

Så var der spørgsmålet, om der også i de sidste måneder har været andre købere på markedet end Nationalbanken. Nu har vi ikke tal længere frem end for oktober, men hvis vi regner med, at november har vist omtrent det samme billede som oktober med hensyn til udbuddet af obligationer, så får vi, at der i oktober og november i år tilsammen har været et udbud af obligationer, der er 1 milliard større, end det var i de samme 2 måneder i fjor. Nationalbanken har i oktober og november købt for $\frac{1}{2}$ milliard mere end i fjor. Nu er det første nominel værdi, og det andet er kursværdi, og det reducerer forskellen noget, men alligevel må der blive 300 mill. kr. eller så, som altså er udtryk for, hvad der ud over, hvad der skete i fjor, er købt af andre købere end Nationalbanken.

Så er der det med den aftale, som Nationalbanken og bankerne har indgået med hinanden. Hr. Lysholt Hansen gentog sin karakteristik — Ebberød Bank — og hr. Per Hækkerup var inde på, at det var da vist hen til kommoden og tilbavs igen. Nu er det jo ikke første gang, der er indgået aftaler mellem Nationalbanken og de private banker; det er jo sket ved den deponeeringsaftale, der blev indgået for nogle år siden. Jeg har ingen erindring om, men jeg indrømmer, jeg ikke var politiker dengang, jeg har ingen erindring om, at den daværende regering dengang karakteriserede den slags aftale med ord som dem, man nu bruger om den særlige tillægsaftale, der nu er indgået. Det tror jeg absolut ikke man gjorde. Man fandt formentlig dengang, at

det var en fornuftig måde at samarbejde mellem Nationalbank og banker på.

Hvad specielt angår det med, at bankerne skulle kunne få pengene tilbage igen ved en belåning, vil jeg gerne citere fra det, der offentligt er udsendt om denne aftale:

„Det er en forudsætning, at pengeinstitutterne ikke lader belåning af indlånbeviserne danne grundlag for udlån, men kun foretager belåning ved almindelige likviditetsstrømninger eller i tilfælde, hvor de enkelte pengeinstitutter kan påvise særligt tungtvejende grunde herfor.“

Det er altså slet og ret en sikkerhedsventil og aldeles ikke noget, man tænker sig skulle benyttes almindeligt, og derfor er karakteristikken ikke berettiget.

Til hr. Per Hækkerups bemærkninger om den økonomiske politik i almindelighed vil jeg gerne sige, at det var jo ikke sådan, at der i 1967 bare skete dette, at der kom et fald i den internationale konjunktur, og det skabte en vis arbejdsløshed gennem en vis afdæmpning af vor eksportstigning. Der skete jo også det, at man som følge af den indflydelse, det havde på hele vor betalingsbalancesituation i fjor, strammede både finanspolitisk og pengepolitisk, og det har vel også haft en virkning på beskæftigelses-situationen. Og dér vil jeg da gerne sige, at vi er stadig i den situation, at vi er nødt til at tage hensyn af samme art, som den daværende regering tog i fjor til vort forhold til udlandet. Vi er det stadig. Devalueringen har gavnet vor industrieksport, det er rigtigt, men den har samtidig gennem forringelsen af bytteforholdet, som vi før har talt om, betydet, at vor import i værdi er blevet en hel del dyrere end før, og derfor er forbedringen af selve handelsbalancen beskednen, og forbedringen af betalingsbalancen kommer væsentligt på de andre poster.

Jeg tror, at den politik, der har været ført, som klart har vedkendt sig det ansvar, vi havde for at forsøge tilvejebragt balance i vor økonomi ved en fornøden stigning på eksportsiden og en bedre betalingsbalance, har haft betydning for den absolutte ro, der har hersket omkring den danske krone ude omkring i verden i de sidste bevægede uger, og jeg vil gerne sige helt klart for mit vedkommende, at jeg accepterer ikke en politik,

[Økonomiministeren.]

som risikerer at rokke ved denne ro og tillid til kronens internationale værdi.

Fiskeriministeren (A. C. Normann): Jeg vil gerne med et par ord uddybe de oplysninger, jeg har givet om det toldfri engelske kontingent i anledning af det ærede medlem hr. Risgaard Knudsens spørgsmål til mig. Jeg har oplyst, at regeringen under EFTA-forhandlingen i Wien har opretholdt muligheden af bilaterale forhandlinger med England om en dansk kvota. Men den forhandling, Englands regering har givet tilsagn om at føre i begyndelsen af næste år, forudsætter helt selvfølgelig også norsk deltagelse, og det beror på en misforståelse, at det skulle være på mit initiativ, at denne forhandling er blevet bragt i stand. Det var et fælles løfte, de norske og danske ministre under forhandlingerne i Wien opnåede fra den engelske ministerdelegation.

Af disse forhandlingers resultat vil det da afhænge, hvor langt den nordiske samkøring bør fortsætte. Vi har jo både af almindelige nordiske solidaritetshensyn og hensynet til den gavn, Danmark kan høste af nordisk gensidighed, været indstillet på hele tiden at føre forhandlingerne sammen med Norge og har for øvrigt også fået varm støtte af den svenske regering; men som den part, der ikke har bidraget til miseren, kan vi selvfølgelig ikke opgive den væsentlige interesse, vi fra dansk side har i den toldfri kvota, dette så meget mere som vi jo ikke derved kommer til at gå Norges interesser for nær. For fladfiskeeksportens vedkommende er dette ganske klart, da Norge som sagt overhovedet ingen interesse har i denne del af eksporten og ikke konkurrerer med Danmark på dette område. Hvis Norge vil yde os den fornødne støtte, når de særlige danske interesser forhandles, vil der jo ikke være nogen visdom i allerede nu i dag at proklamere en dansk-engelsk enegang i de fortsatte forhandlinger.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Jeg vil gerne have lov at sige til finansministeren, at jeg har sandelig ikke kritiseret regeringen for, at den gav for mange penge ud og flottede sig. Det er at vende tingene på hovedet. Det, jeg stillede finansministeren over for, var den propa-

ganda, det konservative folkeparti havde ført op til valget om, at det var helt horribelt, at vort budget steg 3.000 mill. kr. Jeg vil gerne sige, at det er en bebrejdelse; jeg synes jeg var i min fulde ret til at rette mod regeringen. Vi havde den opfattelse dengang, at det var for store nedskæringer, den har vi stadig væk. Vi mener nemlig, det er vigtigt, at samfundsopgaverne løses.

Jeg vil dernæst gerne have lov at sige til hr. Damsgaard, at han behøver ikke at beklage, at jeg skulle have refereret fra finansudvalget. Hvis hr. Damsgaard vil vide, hvor min udtalelse kom fra, kan hr. Damsgaard kigge lidt længere ned i salen, dér sidder redaktøren af Børsen; det var ham, der havde referatet, og det var derfra, jeg havde taget det. Så lad bebrejdelserne gå videre. Vi er jo ikke kommet sammen her i dag, i hvert fald ikke vi andre, for at synge lov-sange over for regeringen; vi er kommet for at prøve at trække nogle linjer op, og det vil vi gerne tillade os at gøre.

Med hensyn til personaletallene vil jeg gerne have lov at sige, at finansministeren har gjort det meget vanskeligt for os i år at sammenligne, fordi man jo i år ikke har talt de personer med, som er beskæftiget under en halv dag. Det vil sige, at tallene er meget vanskeligt sammenlignelige. Men med hensyn til GTO kan jeg sige: jeg har foretaget en sammenligning andetsteds, hvoraf det fremgår, at finansministeren ikke har sparet det, som han sagde sidste år han kunne, halvdelen af stigningen, nemlig selve udgiftsstigningen; den er på 80 mill. kr.

Dernæst må jeg have lov til ganske kort at sige til statsministeren, at nu forstår jeg altså, at det, der er sagt her eller i Politiken, er altså en trussel mod arbejdsmarkedets parter. For mens vi havde regeringen, fik vi jo en ganske klar besked på, at vi forud for overenskomstforhandlingerne skulle sige, hvor mange procent lønningerne måtte stige.

Jeg vil dernæst gerne have lov at sige til økonomiministeren, at det er rigtigt, som der er citeret: vi er alle enige om, at der skal være fuld offentlighed omkring den politiske beslutningsproces. Pressen skal løbende holdes orienteret — men derefter meddeler ministeren; at alle disse forbehold bør vi have indført, for det er helt galt, hvis pressen kommer ind i billedet for tidligt. Det er rigtigt citeret, og det, jeg bebrejder ministeren,

[Lysholt Hansen.]

er, at man på denne måde forsøger at holde både pressen og os udenfor.

Og lad mig så endelig have lov at sige, at jeg har ikke karakteriseret, jeg ville ikke drømme om at karakterisere aftalerne med Nationalbanken om at lave bindinger eller rationeringer som Ebberød Bank. Det, jeg kalder Ebberød Bank, er, at man kan låne sine indskudte penge til en rente, der er $\frac{1}{2}$ pct. lavere end det, man får dem forrentet med. Jeg garanterer for, at der i løbet af en uge kunne skaffes indskud i dette land på hundreder af millioner, hvis man kunne gå ind i banken og låne pengene dér og så sætte dem ind i banken og få $\frac{1}{2}$ pct. mere i rente, end man selv giver. Det er det, jeg kalder Ebberød Bank, og det er det, der gør, at jeg siger, at når man skal lave den slags småtricks, så er det, fordi der ikke er tillid til obligationskurserne og ej heller til renten. At den kan holde, det tror jeg ikke på, og vi skal nok få den oplevelse meget snart. Jeg må måske lige slutte med at sige til ministeren, at nettotilgangen af børsnoterede obligationer har jo fra 1. januar til 1. november været 6,3 milliarder kr., og fortsætter vi på denne måde, når vi 2 milliarder kr. højere, inden pukkelen er afviklet.

Per Hækkerup: Jeg vil gerne sige til finansministeren, at han kommer nu altså til at finde sig i, at vi siger vores mening. Jeg har været med til at kalde denne regering en nedskæringsregering. Det mener jeg den er. Jeg mener, den har skåret ned på en måde, som har været urimelig, og som har bidraget til den arbejdsløshed, vi har i dag.

Jeg har bestemt ikke mistænkt finansministeren for at rutte med pengene eller flotte sig på borgernes bekostning, slet ikke. Næh, det, jeg har gjort, det er, at jeg har fremdraget den propaganda, som de konservative førte, og hvor finansministeren, som jo også dengang udmærket godt vidste, hvordan forholdene var, men alligevel kørte sin propaganda, nu som finansminister, stillet over for ansvaret, er blevet tvunget til at føre en anden politik end den, han havde været med til at vinde valgkampen på. Det er bittert, det forstår jeg godt, men vi må have lov til at minde finansministeren om det i det lønlige håb, at ministeren derigennem om ikke

bliver klogere, så i hvert fald bliver mere erfaren.

Så siger finansministeren, at vi kredser omkring kildeskatten 1. januar 1969 som omkring åstedet. Man skal — fordi man jo, i hvert fald nogle af os, kender ordsproget — ligesom sige, at det er jo forbryderen, der kredser dér. Det synes jeg nu ikke finansministeren skal sige. Jeg tror ikke, der er ret mange i dette land, for nu at bruge finansministerens egen vending, der er i tvivl om, at havde vi haft en stærk finansminister, havde vi haft kildeskatten 1. januar 1969. Jeg er ked af at sige det. (*Afbrydelse*). Ja, jeg ved selvfølgelig ikke, hvordan det ligger med styrkeforholdet inden for de konservative. Jeg har altid haft indtryk af, at styrken lå lidt længere derhenne i rækken, men i hvert fald har jeg ikke haft indtryk af, at finansministeren i denne situation har optrådt som en stærk og energisk finansminister. Det burde han have gjort.

Til økonomiministeren vil jeg sige, at jeg har da ikke vendt mig imod, at man laver en deponeringsaftale. Det, jeg har sagt — og deri er jeg enig med hr. Lysholt Hansen — er, at dette er jo en kunstig politik, og derfor kan den ikke holde. Dette, at man først lader så og så mange obligationer udstede, hvad der jo er naturligt, at man dernæst lader Nationalbanken købe det hele op, så bliver bange for, at derved kommer der for mange penge ud, og så lader bankerne indbetale pengene igen i Nationalbanken, det er, ærlig talt, en bagvendt måde at gøre det på. Jeg tror altså, at man derigennem kunstigt opretholder et for lavt renteniveau, for lavt i forhold til markedsvilkårene. Hvis man vil et ægte, lavere renteniveau, som er holdbart, må man vælge en anden politik, og det har man altså ikke villet. Det ville heller ikke være en politik, tror jeg, som det ville være let at få igennem i dette folketing.

Jeg erkender, at den tidligere regering strammede finans- og pengepolitikken i sommeren 1967, men jeg vil også gerne erindre om, at da vi i efteråret konstaterede både forventningen om det omslag i den internationale konjunktur, som alle eksperterne sagde ville komme, og den voksende arbejdsløshed, udarbejdede vi et aktionsprogram for at nedbringe arbejdsløsheden igen, et aktionsprogram, som ville have betydet en

[Per Hækkerup.]

revision af den strammere finans- og kreditpolitik, som vi havde ført forud. Derfor er jeg overbevist om, at under en socialdemokratisk regering ville vi ikke have haft den arbejdsløshed, vi har i dag.

Og så til statsministeren, der jo ikke kan lade være med at moralisere. Jeg ved ikke, om det er en indbygget sygdom hos statsministeren . . . (Statsministeren [Hilmar Baunsgaard]: Det er, fordi der er så megen anledning til det!). Ja, det ved jeg ikke. Det må jo så være besværligheden inden for de tre samarbejdspartier, der gør det, for jeg kan ikke se, der er nogen grund til at moralisere over os. (Afbrydelse af statsministeren [Hilmar Baunsgaard]). Ja, så er spørgsmålet jo, hvem der er clairvoyant, hr. statsminister. Statsministeren siger, at socialdemokratiet kan ikke komme her med en lang række ønsker, som er udgiftkrævende, og samtidig sige, at skatterne skal ned. Det er ikke rimelig politik, siger statsministeren, for nu at bruge et beskedent udtryk. Ja, det ville det da heller ikke være, hvis det var noget, der skulle ske på samme tid, men statsministeren ved jo godt, at det ikke er tilfældet. Lad mig tage vort folkepensionsforslag. Jeg ved ikke, om det er det, statsministeren ikke vil være med til, men det kan vi måske få svar på, det ville dog være hyggeligt at vide. Jeg ved, der sidder andre på regeringsbænkene, som jeg formoder gerne vil være med. Men folkepensionsforslaget, forøgelsen af folkepensionen, som vi har foreslået, er jo ikke noget, der skal ske i indeværende finansår, det ved statsministeren jo udmærket godt. Det er i den øjeblikkelige økonomiske situation, vi siger, at det ikke er rimeligt at opretholde den stramme finanspolitik, men at det er nødvendigt, hvis der skal skabes en forøgelse af produktion og beskæftigelse her i landet, at lempe den. Statsministeren ved jo også godt, at det ikke er Saltholmprojektet eller Store-Bæltsbro eller Øresundsbro, der skal finansieres i det kommende finansår.

Jeg må rigtignok sige — men jeg skal nok lade være med at moralisere — at statsministeren skulle lære ligesom at tænke i den samme tidsdimension, sådan at han ikke tænker, når det drejer sig om ét område, i én tidsdimension, og om et andet område i en helt anden tidsdimension. Jeg ved godt,

det er noget, statsministeren gør. Jeg havde ikke lejlighed til at høre den tale, der blev holdt ved presseløgens jubilæumsfest, men jeg må rigtignok sige, at jeg fik en overraskelse, da jeg læste referatet den næste dag. Det var jo nøjagtig det samme roderi af øjeblikkelige udgifter og langtidsudgifter, af statsudgifter og private udgifter, af realinvesteringer og pengeinvesteringer. Man føler sig efterhånden lidt utryk over for, om statsministeren overhovedet rigtig forstår, hvad det drejer sig om på det her område.

Finansministeren (Poul Møller): Hr. Per Hækkerup mener, at hvis vi havde haft en stærk finansminister, var kildeskatten trådt i kraft nu om 3 uger. Det er en meget dristig påstand. Jeg tror, hr. Per Hækkerup kan tale med mange socialdemokratiske skatterådsmedlemmer, ligningskommissionsmedlemmer, kommunalbestyrelsesmedlemmer og borgmestre, som ikke vil bekræfte denne påstand.

Der ligger nu på folketingets bord to stykker papir. Det ene er en foreløbig vejledning om kildeskatteordningens administration, som det er nødvendigt for kommunerne at have ca. 1 år før de skal sætte kildeskatten i kraft. Den er udsendt i oktober 1968. Hvis kildeskatten skulle være trådt i kraft 1. januar 1969, skulle kommunerne have haft den i efteråret 1967. Men der var ikke gjort skridt til at lave den. Der var intet lavet i den retning og kunne ikke være lavet noget, for planlægningsperioden var ikke så langt fremskreden, at man kunne have givet kommunerne denne vejledning.

Der ligger et andet stykke papir, som er omdelt i dag, en foreløbig vejledning om arbejdsgivernes og andre indeholdelsespligtiges opgaver under kildeskatteordningen, en vejledning, som det er nødvendigt for industrien og de større virksomheder at have i så god tid, at de ved, hvilke maskiner de skal anskaffe for at kunne administrere kildeskatteordningen. Den skal altså være ude 8-9 måneder, før man skal bruge den. Der var ikke et sådant papir den 2. februar i år. Der var ikke gjort skridt til at lave det.

Så kan man selvfølgelig sige, at det var ligegyldigt, om arbejdsgiverne kunne administrere det, og det var ligegyldigt, om kommunerne kunne administrere det, for hr.

[Finansministeren.]

Grünbaum og hr. Per Hækkerup kunne have sat sig ned og skrevet alle skattebilletterne selv. Men se, den tror jeg ikke på.

Statsministeren (*Hilmar Baunsgaard*): Hr. Lysholt Hansen ville gerne give det udseende af, at jeg skulle have udstedt en trussel mod arbejdsmarkedet. Jeg vil gerne sige, at det har jeg ikke, og det har jeg ikke i tanker at gøre. Jeg kan slet ikke lide at true folk; ikke engang hr. Lysholt Hansen.

Må jeg så sige til hr. Per Hækkerup, som mener, at jeg tænker i forskellige tidsdimensioner, at en svaghed ved socialdemokratiet, også i den tid, hvor det ærede medlem har øvet en afgørende indflydelse, har været, at man kun har tænkt i den dimension, man kender i dag, men udstedt løfter på den, man ikke vil vurdere. Det, jeg sagde i min tale, det vil jeg da gerne sige til hr. Per Hækkerup, og så skal jeg sørge for, at han får et manuskript, for jeg vil da så gerne have, han skulle have god forståelse for og kunne se rimeligheden i at moralisere over for den holdning, socialdemokratiet indtager. Det, jeg gjorde opmærksom på, var: hvis det var muligt gennem 1970'erne at sætte den automatiske stigningstakt i statens løbende udgifter ned til $\frac{1}{3}$ af det, den havde været i 1960'erne, og samtidig skulle gennemføre alle de opgaver, der stort set var politisk enighed om man burde gennemføre i løbet af 1970'erne, så ville det offentliges andel af nationalindkomsten stige til over 50 pct. Og så føjede jeg til: dette ændrer sig ikke, fordi man mener, man måske kan privatfinansiere nogle af disse investeringer; eller fordi man kunne optage stigende udenlandske lån. For det, der er kendsgerningen, og som der har været en svigtende erkendelse af hos socialdemokratiet, det er, at når man har, som vi havde det i 1967, et valutaunderskud på over 2 milliarder kr., så er det faktisk udtryk for en udenlandsk lån-optagning af den størrelsesorden, og den er i forvejen for stor.

Derfor bliver jeg nødt til at sige til hr. Per Hækkerup, at det er regeringens målbevidste linje at fastholde den bedring, der er sket, og yderligere udbygge den for at opnå økonomisk balance. Hr. Per Hækkerup siger: dette er jo en kunstig politik, og derfor kan den ikke holde. Ja, i foråret sagde hr.

Per Hækkerup og andre: den kan ikke holde, og da bedømte han efteråret. Nu har det vist sig, den kunne holde, og så kommer man altså til det, når nu det har vist sig, den kunne holde, at så kan man da altid udså en eller anden tvivl om, hvorvidt den kan holde i fremtiden. Jeg tror, hr. Per Hækkerup og jeg kan mødes ved næste korsvej, og så vil hr. Per Hækkerup stadig sige: derfor kunne den ikke holde, men det vil vise sig, at den har holdt også til da.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg tror, finansministeren ved, at hvis hans embedsmænd ikke havde været i stand til at kunne gennemføre kildeskatten efter de tanker, som jeg forstår man havde forelagt ham fra disse embedsmænds side, så lå der en aftale med kommunerne, som, sådan har jeg forstået det, betød, at kommunerne og deres institutioner ville have været parat til at gennemføre den. Det er i hvert fald de oplysninger, vi har fået her i salen. (*Finansministeren* [Poul Møller]: Af hvem?). Jeg mener, at det var den tidligere finansminister og ikke bestridt af den nuværende.

Til statsministeren skal jeg sige, at naturligvis er vi da klar over, at har man et valutaunderskud, så er det ensbetydende med, at man optager lån; men jeg vil da også gerne sige til statsministeren, at i en periode, hvor vi står over for så vældige og fortsat står over for så vældige strukturændringer, som vi gør i det danske samfund, da tror jeg det både er nødvendigt og rigtigt, at en del af denne omlægning finansieres ved udenlandske lån. Jeg har da også forstået, at den nuværende regering har forsøgt — delvis med held, måske udelukkende med held — at få udenlandske lån. Det må vel være ud fra den samme betragtningsmåde.

Så siger statsministeren; at jeg havde sagt i foråret, at denne politik kunne ikke holde. Jeg vil nu bede statsministeren om at kigge tilbage — samtidig med at jeg nu læser statsministerens tale, kan han jo så læse, hvad jeg sagde dengang — så vil han opdage, at det, jeg sagde, var: denne politik medfører arbejdsløshed også til efteråret. Jeg har ganske vist set, at økonomiministeren og andre har lovet os, at det kun er noget forbigående, det går snart over igen. Det sagde man også om ræven, da man trak

[Per Hækkerup.]

pelsen af den. Den døde bare af det. Det var det, jeg sagde: denne politik giver arbejdsløshed, en arbejdsløshed, som er unødvendig, som er selvskabt. Det kan statsministeren slå tilbage og se.

Og så vil jeg sige om det med at tænke i dimensioner: statsministeren siger, at socialdemokratiet tænker kun i den øjeblikkelige tid, i dag, men giver løfter for fremtiden. Jeg tror, at statsministeren, når han tænker sig lidt om, vil vide, at takket være de løfter, socialdemokratiet gennem hele sin tid har givet for fremtiden; er der sket en kolossal social, kulturel og menneskelig opbygning i dette land, som ikke var kommet uden den socialdemokratiske arbejderbevægelse.

Finansministeren (Poul Møller): Det må jeg sige, det er en nyhed, hr. Per Hækkerup her afslører. Det var i efteråret 1967 bekendt for folketinget, at den daværende finansminister afsluttede en aftale med kommunerne i oktober måned; den blev først endeligt bekræftet i december måned, hvor man afviste, at kommunerne skulle påtage sig opkrævningen, men skulle have ligningsarbejdet, som de fortsat har efter planlægningen. Kommunerne havde i en skrivelse i oktober måned sagt, at hvis de skulle have det, ville det tage 13-14 måneder at ordne det. De fejl og mangler, som viste sig i tilrettelæggelsen i februar måned i år, kunne ikke have været rettet af kommunerne på 13-14 måneder, og kommunerne ville ikke være noget sikkerhedsnet for statens fejlgreb med hensyn til fastsættelsen af ikrafttrædelsesdatoen. Det ville kommunerne ikke være, og det kunne kommunerne heller ikke være, for så måtte man, lige så snart man var begyndt, have lavet et nyt system igen. Men det morer mig at høre, at hr. Per Hækkerup, som var det daværende skatteudvalgs formand og var meget medansvarlig for, at datoen 1. januar 1969 blev indsat i lovforslaget; kender noget til en aftale, som ingen andre mennesker i dette land kender.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Må jeg sige ganske kort til hr. Per Hækkerup, at når man har et valutaunderskud på et par milliarder kr., som vi havde det i 1967,

og bedømmer det på baggrund af den meget beskedne valutareserve, Danmark har, så tror jeg, at selv med den vurdering, som jeg er enig i, at der kan gives perioder med store investeringskrav, hvor man skal optage udenlandske lån, vil man, til trods for enighed om dette, ikke være uenig med mig i, at der er ikke i Danmark grundlag for at kunne fortsætte med et valutaunderskud af den størrelse.

Så vil jeg lige sige, at det er rigtigt, at socialdemokratiet har været med til at give løfter, der har båret det danske samfund frem. Det har næsten altid gjort det sammen med det radikale venstre. Jeg ved, at hr. Per Hækkerup ikke er uenig med mig i, at det gik som regel også bedst, når man holdt sig til at gøre det sammen med det radikale venstre. Men må jeg så føje til, at når nu hr. Per Hækkerup siger, at valutaunderskud selvfølgelig er en udenlandsk lånoptagning, så glæder jeg mig til at hilse på hr. Per Hækkerup, når han har læst min tale, for så kan jeg sige med en af de slag-sange, jeg ved det ærede medlem sang med på i sin ungdom: Nu dages det, brødre!

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg glæder mig til at læse talen. Jeg skal til statsministeren kun sige det ene, at jeg er enig med ham i, at det går bedst, når socialdemokratiet og de radikale arbejder sammen. Jeg forstår også, det er en erkendelse, som statsministeren er nået til på basis af de seneste måneders oplevelser.

Så vil jeg gerne sige til finansministeren, at det naturligvis er den aftale, som dengang blev sluttet, eller de forhandlinger, der dengang blev ført med kommunerne, jeg hentydede til, og som det stadig er min overbevisning — det må finansministeren undskylde mig — ville have kunnet føres igennem den dag, hvor finansministeriets embedsmænd pludselig overraskende kom og fortalte, at det, man havde arbejdet på, ikke kunne holde. Jeg er overbevist om, at det kunne have været gjort, hvis man havde villet sætte tilstrækkelig meget ind på det både fra statens og fra kommunernes side.

(Kort bemærkning).

Lysholt Hansen: Statsministeren siger nu, at vi har afgivet løfter for fremtiden og ikke

[Lysholt Hansen.]

kunnet finde udvej for betaling. Må jeg have lov at sige til statsministeren, at vi husker et nøje samarbejde, vi havde i investeringsudvalget. Jeg spurgte om det i går, og jeg spørger igen i dag: når nu statsministeren ikke synes, der er perspektiv nok i vor politik, hvorfor bryder han så den linje, som vi var så svært enige om, at ministrene i henhold til det, som loven også lyder på, så hurtigt som muligt skulle komme til os i investeringsudvalget med deres planlægning? Jeg husker, at den forrige regering kom aldeles omgående, også inden investeringsplanerne kom frem her i tinget, og forelagde dem til drøftelse i investeringsudvalget. Det var 3 års planer, og man havde allerede da meddelt, at der ville komme perspektivplaner på lang sigt. Vi var altså virkelig indstillet på og allerede i gang med at arbejde for at lægge planer for en lang fremtid, men nu er det pludselig slut, nu har det ikke længere statsministerens interesse. Nu skal det holdes hemmeligt, og nu skal det altså være forbeholdt statsministeren og hans parti og regeringen alene at have en mulighed for at bedømme økonomisk baggrund og investeringsmuligheder. Det kan dog vist ikke være rimeligt, og jeg venter egentlig, at statsministeren vil sige et par ord om, hvorfor han ikke, så ivrig som han var førhen, har sørget for, at regeringspartierne forud for investeringsplanerne kom til os og sagde: sådan og sådan ligger mulighederne, så vi også kunne være med til at lægge en linje for de kommende investeringer i fortsættelse af det arbejde, den forrige regering lagde til rette, og som den nuværende altså bygger videre på.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Må jeg allerførst sige til hr. Per Hækkerup, at det, jeg sagde om samarbejdet, var, at det gik bedst for socialdemokratiet, og det er jo da i hvert fald en kendsgerning.

Må jeg sige til hr. Lysholt Hansen: det er sandelig regeringens agt at komme og drøfte investeringsplanerne med udvalget, selvfølgelig er det det, og jeg skønner, at vi allerede midt i januar har mulighed for at komme og begynde disse drøftelser.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg vil gerne sige til hr. Per Hækkerup: der er

intet i den aftale om, at kommunerne var villige til at træde til, hvis det brød sammen for staten. Da det brød sammen for staten i februar, var det kommunerne, vi først handlede med, og som erklærede, at de kunne ikke på daværende tidspunkt gennemføre det pr. 1. januar 1969, fordi da var aftalen og deres eget standpunkt frafaldet, fordi regeringen, den daværende regering, havde sikret sig en planlægning, hvorefter kommunerne ikke skulle foretage opkrævningen, og på det tidspunkt mente de ikke længere, de kunne påtage sig at være et reservenet, og var det altså heller ikke i den aftale. Aftalen var imod kommunernes ønske, men de bøjede sig for den, fordi den daværende regering ønskede en statsadministration og en statsopkrævning af kildeskatten, et system, som jeg også selv mener er rigtigt, men et system, som altså ikke kunne træde i kraft 1. januar 1969. Skulle hr. Per Hækkerup have en anden overbevisning, ja, så kan jeg formentlig ikke overbevise ham. Tro kan som bekendt flytte bjerge, men min tro kan ikke flytte bjerget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser som følge af ændringerne i den kommunale styrelseslovgivning.

I skrivelse af dags dato meddeler justitsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om konkurs m. v. (Konkursordenen),

forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om fortrinsret i tilfælde af konkurs m. v.,

[Formanden.]

forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje. (Ægteskabssager m. v.),

forslag til lov om ændring af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m.,

forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje. (Fri proces m. v.),

forslag til lov om ændring af lov om offentlig auktion ved auktionsledere,

forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Tyverisikring, ansvarsforsikring, færdselsforseelser i udlandet m. v.),

forslag til lov om ændring af lov om hunde,

forslag til lov om ændring af lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet,

forslag til lov om ændring i borgerlig straffelov. (Narkotikakriminalitet) og

forslag til lov om ændring i borgerlig straffelov. (Pornografiske billeder m. v.).

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændringer i forskellige lovbestemmelser som følge af ændringerne i den kommunale styrelseslovgivning.*

Det fremsatte lovforslag har til hensigt at bringe en række bestemmelser i den gældende lovgivning i overensstemmelse med den nye kommunale styrelsesordning, der træder i kraft den 1. april 1970. Lovforslaget er altså en ren konsekvens af de ændringer i styrelsesordningen, der er gennemført ved lov af 31. maj 1968 om kommunernes styrelse, jfr. lov af 3. juni 1967 om revision af landets kommunale inddeling.

Det er fundet rigtigst at samle disse mindre ændringer i ét lovforslag allerede på nuværende tidspunkt, men det bemærkes, at det videre arbejde med kommunalreformen og byrdefordelingen kan medføre, at nogle af de i lovforslaget nævnte refusionsordninger senere helt vil blive ophævet.

I øvrigt skal jeg henvisse til den redegørelse for kommunalreformen, som jeg har givet i min forelæggelsestale ved fremsættelsen den 16. oktober 1968 af forslag til lov om

ændring af lov om revision af den kommunale inddeling. Jeg skal navnlig gøre opmærksom på, at der på visse områder bliver tale om mere omfattende lovrevisioner, der kræver selvstændige lovforslag.

Justitsministeren (Thestrup): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om konkurs m. v. (Konkursordenen) og forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om fortrinsret i tilfælde af konkurs m. v.*

Forslaget til ændring af konkursloven har til formål at gennemføre nye regler om konkursordenen, d. v. s. de regler, der fastlægger, i hvilken rækkefølge fordringer skal fyldestgøres i tilfælde af skyldnerens konkurs.

Den gældende ordning er karakteriseret ved, at en lang række krav har ret til dækning forud for skyldnerens almindelige kreditorer. De to hovedgrupper af krav, som har fortrinsret, er lønkravene og kravene på skatter og afgifter. For så vidt angår krav på told og en række forbrugsafgifter, har staten ved siden af fortrinsretten en egentlig separatistret, der indebærer, at staten har sikkerhed for disse krav i de told- og afgiftspligtige varer, som beror hos den afgiftspligtige.

De gældende regler har vist sig at have uheldige virkninger i 2 relationer. For det første bevirker de mange separatist- og fortrinsrettigheder, at der i et betydeligt antal boer ikke bliver nogen eller i hvert fald kun meget ringe dækning til skyldnerens almindelige kreditorer. Dernæst har det vist sig, at lønkravene uanset den fortrinsret, som er tillagt disse krav, ikke er tilstrækkeligt sikrede. Dette hænger bl. a. sammen med, at lønkravene skal konkurrere på lige fod med en lang række andre privilegerede krav, herunder navnlig krav på skatter og afgifter. I mange boer har de privilegerede krav et sådant omfang, at der ikke opnås fuld dækning for disse krav.

På denne baggrund har konkurslovsudvalget taget spørgsmålet om en ændring